

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

WANG SHUOFENG

MARKO POLO ÇİN'DE

WANG SHUOFENG

MARKO POLO
ÇİN'DE

Kaynak Yayınları No: 828

Yayıncı Sertifika No: 14071

ISBN: 978-975-343-986-2

1. Basım: Ocak 2016

Çeviride Esas Alınan Eser

Marco Polo in China/Roads to the World,

China Intercontinental Press, Ocak 2010.

Genel Yayın Yönetmeni

Erdem Ergen

Çevirmen

Sinan Baykent

Editör

Aysun Güneysu

Sayfa Tasarım

Güler Kızılelma

Kapak Tasarım

Bora Gürsoy

Baskı ve Cilt

İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No: 8

34196 Yenibosna/İstanbul Tel: 0212 496 11 11

Matbaa Sertifika No: 10614

© Bu kitabın yayın hakları Analiz Bas. Yay. Tas. Gıda Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.nindir.

Eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM GIDA TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Meşrutiyet Caddesi 6/3, Beyoğlu 34430, İstanbul

www.kaynakyayinlari.com • iletisim@kaynakyayinlari.com

Tel: 0212 252 21 56-99 Faks: 0212 249 28 92

WANG SHUOFENG, Edebiyat alanında doktora yapmıştır. Roma'da Università Pontificia Salesiana'da (Salesyen Papalık Üniversitesi) Klasik Diller Bölümü'nde eğitim görmüştür. Pekin Yabancı Diller Okulu'nda öğretmenlik yapmaktadır. Çin uygarlığı, dili ve kültürü üzerine araştırmalar yapmış ve bu alanda uzmanlaşmıştır. Yazarın başlıca eserleri arasında, Katolik İnancı ile Konfüçyüsçülüğün Çin Katolik Misyonunda Kaynaşması, İncil Meallerindeki Yabancı Kelimeler Üzerine Araştırma, Figürizm ve Konfüçyüsçülüğün Katolik İnancını Konfüçyüsçülüğe Uydurma Yolları vardır.

WANG SHUOFENG
MARKO POLO
ÇİN'DE

İÇİNDEKİLER

I

GENÇLİK TUTKULARI / 13

II

MACERALARLA DOLU BİR SEYAHAT / 23

III

HAN'IN ONUR MİSAFİRLERİ / 31

IV

DOĞU'DA HEYECAN VERİCİ KARŞILAŞMALAR / 41

V

EVE ŞANLI DÖNÜŞ / 59

VI

HAPİSTE KİTAP YAZARLIĞI / 65

VII

MÜTHİŞ BİR SEYAHATNAME / 73

ÖNSÖZ

Çin ile diğer ülkeler arasındaki muazzam kültürel alışverişin uzun ve heyecan verici bir tarihi var. Çin ile diğer ülkeler arasında -kara ve deniz yoluyla- yapılan kültürel, ekonomik, ideolojik ve kurumsal anlamdaki alışverişlerin tarihi Qin ve Han Hanedanları dönemine kadar uzanır. Bu uzun soluklu ve çok boyutlu kültürel alışveriş Çin'in ve dünyanın geri kalanının daha iyi anlaşılmasına vesile olurken, insanlığın ortak zenginliklerini de maddi ve manevi anlamda güçlendirmektedir.

"Dünyaya Giden Yollar" başlıklı kitap serisi Çin'in yabancı dünyayla geliştirdiği kültürel alışverişin en görkemli hikâyelerini sunuyor. Bu vesileyle söz konusu hikâyeleri Çince öğrenen yabancı öğrencilerin ve Çin kültürüyle ilgilenen yabancı okurların dikkatine sunuyoruz. Hikâyelerimiz Çin ile diğer uluslar ve diğer halklar arasındaki kültürel alışverişin farklı alanlarındaki önemli şahsiyetleri, olayları ve olguları resmetmektedir. Bu kitapları okuyarak; Çin'i, Çin medeniyetini ve Çin medeniyetiyle diğer medeniyetler arasındaki bağı derinlemesine anlayabilirsiniz.

Elinizde tuttuğunuz kitap 13. yüzyılda tam 17 sene Çin'de yaşayan İtalyan gezgin Marko Polo hakkındadır. Marko Polo Çin hatıralarını, *Marko Polo'nun Seyahatleri* kitabında yazmış ve bu kitap Çin'i Batı

dünyasına tanıtan ilk kitap olmuştur. Marko Polo'nun bu kitabı birçok Avrupalıya Doğu merakını aşılamış ve dünyadaki yeni seyahat yollarının keşfinde büyük etki yaratmıştır. Marko Polo aynı zamanda Doğu ile Batı arasındaki erken dönem kültürel alışverişin de belirleyici bir temsilcisi olmuştur.

I GENÇLİK TUTKULARI

Marko Polo 1254 yılında İtalya'nın meşhur şehri Venedik'te doğdu. Babası Nikolo Polo ile amcası Matteo Polo tüccardı. Her ikisi de, Marko Polo henüz çocukken, çoğunlukla dışarıda ticaret yapıyorlardı. Öyle ki Marko Polo annesiyle yaşamış ve babasını 15 yaşına gelene kadar bir kez olsun görmemiştir. Daha sonraları annesi vefat etmiş ve Marko Polo teyzesiyle yaşamaya başlamıştır.

Marko Polo 1269 yılının bir sabahını özellikle hatırlardı. Yan odada teyzesinin tiz sesi, onu çalışmalarından alıkoymuştu. Marko Polo aceleyle teyzesinin odasına gitti ve onu daha önceden hiç görmediği iki adamla neşeli bir şekilde sohbet ederken buldu. Teyzesi Marko Polo'yu görünce derhal onu sohbet ettiği iki adamla tanıştırdı. Parmağıyla aralarından hafifçe daha yaşlı olanı göstererek, "Evlat, o senin gece gündüz düşündüğün baban" dedi.

Marko Polo kendisini ruhsal anlamda güçlü görür ve bununla gururlanırdı. Engellerle karşılaştığında dahi zor ağılardı. Ne var ki o anda duygularını engellemeyi becerememişti. Babasının kollarına koştı ve gözyaşlarına boğuldu. 15 senedir ilk defa gördüğü babası nihayet kar-

Marko Polo'nun memleketi, Venedik – Muhteşem su şehri

şısında idi. Geçen 15 yıl boyunca, tek yapabildiği kıyıda beklemek ve nafile bir şekilde babasını taşıyan gemiyi ufukta görebilmeyi ummaktı. Eskiden tek yapabildiği babasının nasıl görüldüğünü hayal etmekken, şimdi nihayet babasının yüzüne bakabiliyordu.

Nikolo Polo da aynı şekilde duygusaldı. Oğlunun görünümü ve gelişimi karşısında adeta çarpılmıştı. Marko Polo daha ziyade uzun boylu ve sıskaydı. Yüzü biraz soluktu. Kalın, kıvrık kirpikleriye zekâ ve bilgelikle parlayan mavi gözlerine güzel bir rötüş gibiydi. Oğlunun yakında dürüst, zeki ve istikrarlı bir genç adama dönüşeceği fikriyle heyecanlanan Nikolo Polo, gurur ve memnuniyetle tebessüm ediyordu.

Nikolo Polo çantasından çeşitli hediyeler çıkardı. Çıkardığı hediyeler arasında dayanıklı pamuk kumaşlar, renkli elbiseler, dallı budaklı ipek kumaşlar ve rengârenk değerli taşlar vardı. Merakla dolan Marko Polo babasına, "Tüm bu harika ve pahalı hediyeleri nereden aldın" diye sordu.

Babası, "Çin'den ve İran'dan" diye cevap verdi.

"Çin mi? Orası da neresi?"

Marko Polo'nun kafası biraz karışmıştı. Gerçekten "Çin" adında bir yer var mıydı? Acaba orada keşfedilecek hazineler var mıydı? Tam o sırada, Çin'de içinde hazineler barındıran bir nehir olduğunu duyduğunu hatırladı. Marko Polo, babam ve amcam tüm hediyeleri buradan çıkarmış olmalılar, diye düşündü.

Dayanamadı ve babasına "Çin zengin mi? Çin'den arkadaşlar edinebildin mi" diye sordu.

"Elbette. Çin'de Kubilay Han'ın da dahil olduğu birçok arkadaş edindik" diye cevap verdi Nikolo Polo, gururla.

"Baba, 'Han' nedir" diye sordu Marko Polo.

"Kubilay Han Çin'in hükümdarı. Kendisi Moğol. Moğollar imparatorlarına 'Han' derler."

"İmparator mu? Bir imparatorla mı arkadaş oldunuz!"

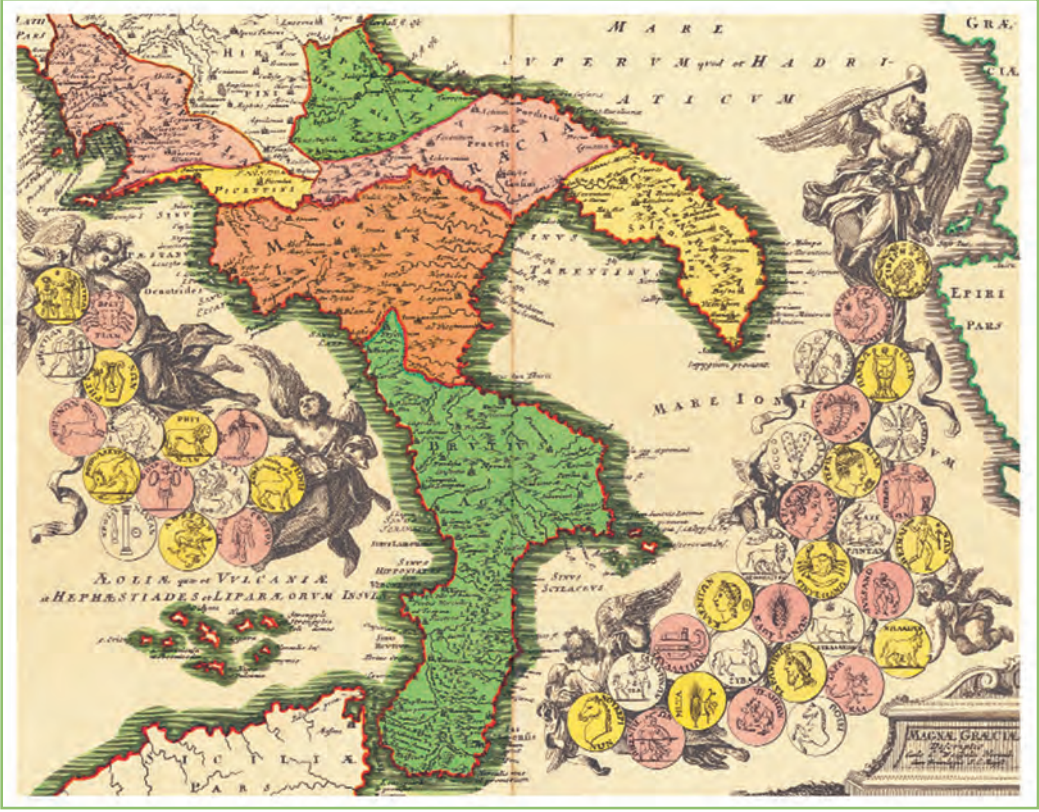
Marko Polo afallamıştı. Babasına Çin hakkında bildiği her şeyi anlatması için ısrar ediyordu. Oğlunun merakını gören Nikolo Polo, Çin deneyimlerini ayrıntılarıyla anlatmaya başladı.

Nikolo ve Matteo Konstantinopolis'te (günümüz İstanbul'u) ticaret yaparlarken, Çin'in özel bir görevlisiyle tanışmışlardı. Beraber geçirdikleri birkaç günde gayet iyi anlaşılmışlardı. Özel görevli kendilerine Kubilay Han'ın hiç İtalyan görmediğini ve onlarla tanışma fırsatından ötürü büyük heyecan duyacağını söyledi. Özel görevli ayrıca Kubilay Han'ın kendilerini bundan dolayı ödüllendireceğini ifade etti. Bunun üzerine Nikolo ve Matteo özel görevliyle birlikte Çin'in yolunu tuttular.

1266 yılında Kubilay Han'ın kraliyet şehrine vardılar. Kubilay Han burada yabancı misafirleri karşılamak için büyük bir ziyafet düzenledi.

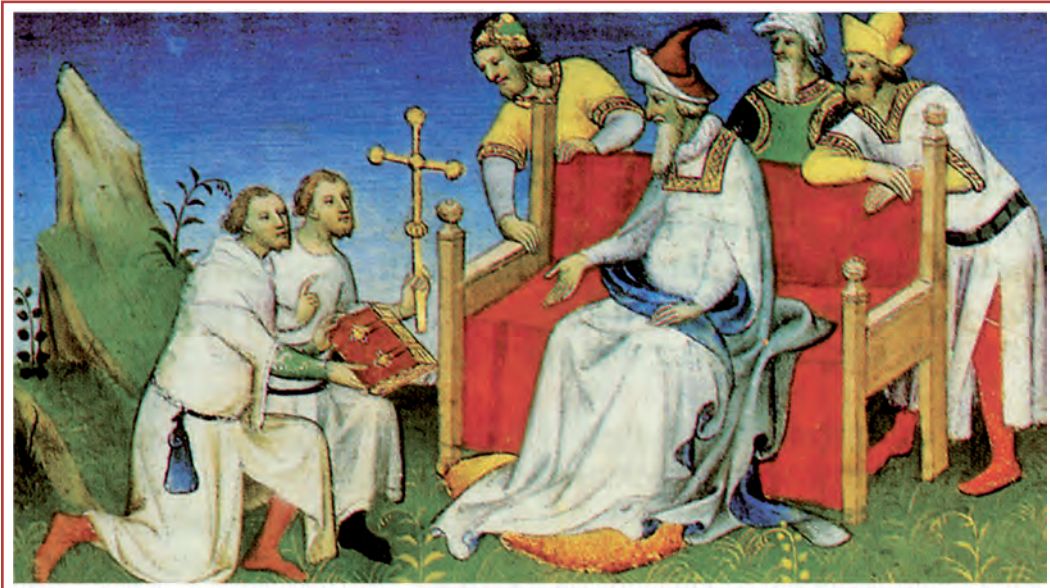
Marko Polo'nun portresi

13. yüzyılda Akdeniz

Çin'de hayat keyifli ve mutlu geçiyordu ancak Nikolo ve Matteo kısa sürede ailelerini özlemeye başladılar. Bunun üzerine İtalya'ya dönme kararı aldılar. Kubilay Han, Polo kardeşlerin eli kulağındaki ayrılışını bildiği için, kendilerine özel bir görev verdi. Kendilerinden Roma'da bulunan Papa'ya bir mektup götürmelerini istedi. Kubilay Han, yazdığı mektupta, Papa'dan araştırma yapmaları için Hristiyan öğretilerinde, astronomide ve coğrafyada bilgi sahibi 100 âlimi Çin'e sevk etmesini talep ediyordu.

Babasının anlattığı Çin hikâyesinden sonra, Marko Polo pek tatmin olmamıştı. Çin hakkında daha fazla bilgiye açtı. Bunun üzerine Marko Polo babasına "Çin nasıl bir yer" diye sordu.

Nikolo Polo ile Matteo Polo Çin'e ilk ziyaretlerinde Kubilay Han'a
bir kitap ve bir haç takdim ettiler

kadar ezberleyebilmişti. Artık ne babasının ne de amcasının Çin hakkındaki merakını giderebilecek ayrıntıları veremeyecekleri bir noktaya gelmişti. Böylelikle Çin'i ziyaret etmeye karar verdi. Doğudaki bu ülkenin ne denli mistik olduğunu kendi gözleriyle görmek istiyordu.

Marko Polo nihayet cesaretini topladı ve babasına Çin'i ziyaret etmek istediğini söyledi. Babası bu talebini şiddetle reddetti. Oğluna, "Genç bir adam olman için kritik bir zamandasın. Senin asıl yapman gereken okula gidip düzgün bir eğitim almak. Çıkıp zorluklarla cebelleşmek için henüz erken. Ben parasal olarak senin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumdayım" dedi.

Marko Polo babasının sözlerini büyük bir hayal kırıklığıyla dinledi. Hassas bir çocuktü ve babasının tüm söylediklerini anlayabiliyordu. Yine de Venedik'ten çok daha heyecan verici ve geniş bir dünyayı hararetle keşfetmenin peşindeydi. Hayallerini gerçekleştirememiş oluşu, Marko Polo'yu son derece asık suratlı ve içine kapanık biri yapmıştı. Başka hiçbir şeye ilgi duyamıyordu.

13. yüzyılda Moğol İmparatorluğu'nun fethini tasvir eden bir resim

Bunu gören Matteo Polo, yeğeninin lehine bir girişimde bulunmaya karar verdi. Kendisine Marko Polo'nun dikkatli, cesur, güçlü ve zeki bir çocuk olduğunu ve kâşif olmaya yatkın olduğunu söyledi. Şayet onu da yanlarında Çin'e götürürlerse, kendisine hayatta başarılı olmak için daha çok fırsat verilebilirdi.

Nikolo Polo cevaben "Onun yeteneklerinden şüphe etmiyorum. Beni endişelendiren mesafe ve seyahat kısmı. Bunun için gerekli olan fiziki güce sahip olduğunu sanmıyorum. Ayrıca kaç yıl için gitmiş olacağını ve dolayısıyla da eğitimini de ne kadar ihmal edeceğini bilmiyoruz. Her neyse. Onu burada, Venedik'te bir tüccar olarak görmek istiyorum, bir kâşif olarak değil" dedi.

Matteo Polo meselenin orada kapanmasına izin vermedi. "Sana katılmıyorum. Biz Venedikli tüccarlara daima anadan doğma kâşif olarak bakmadık mı? Biz dünyanın farklı yerlerini keşfetmekte, yolda arkadaş edinmekte ve bilgi dünyamızı genişletmekte ustayız. Tüm bunlar bize işimizde yardımcı oldu ve bizim gelişimimize herhangi bir zarar vermedi" diyerek Nikolo Polo'yu ikna etmeye devam etti.

Amcasının kuvvetli ikna kabiliyeti ve kendisinin ısrarcı yalvarmaları sayesinde Marko Polo nihayet bir sonraki Çin ziyaretine babasıyla çıkmak için onay aldı. Marko Polo öylesine büyük bir heyecan yaşıyordu ki mutluluktan havaya uçuyordu.

17 yaşındaki Marko Polo 1271 yılında babası, amcası ve 10'u aşkın yol arkadaşının eşliğinde yolculuğuna başladı. Bagajlarda titizlikle güvenceye alınan Papa'nın cevap mektubu ve Kubilay Han'a takdim edilecek hediyelerle Nikolo Polo ve Matteo Polo Doğu seferine öncülük ediyor ve Marko Polo'yu Çin rüyasına bir adım daha yaklaşıyorlardı.

*Kubilay Han, Polo kardeşlere altın madalyon veriyor.
Paris Milli Kütüphanesi'nin tevecçühüyle Marko Polo'nun Seyahatleri'nin
15. yüzyıl baskısından alınmıştır*

13. Yüzyılda Avrupa ve Moğol İmparatorluğu

Neredeyse 200 yıl süren Haçlı Seferleri tecrübesinin ardından, 13. yüzyıl Avrupasında dinin savaş fanatizmi, yerini kademeli olarak büyüyen ticaret ihtiyacına bıraktı. Avrupalılar özellikle Asya'dan gelen değerli taşlar, baharatlar ve ipekle büyülenmişlerdi. Söz konusu Doğu malları uzunca bir süre Avrupa'ya kara yoluyla İranlılar aracılığıyla ithal ediliyordu. O dönemlerde Moğolistan steplerinden çıkagelen Tatarlar güç ve iktidar sahibi oldular ve dünyayı fethetmek için seferler başlattılar. Moğol İmparatorluğu çok kısa bir sürede Tuna Nehri'nin doğusuna ve Akdeniz bölgelerine kadar genişledi. Çok geniş bir araziye hükmeden büyük Moğol İmparatorluğu, sınır farkı gözetmeksizin tüm Avrupalı tüccarları işlerinden alıkoyan engelleri temizlemiş oldu. Tüccarlar böylelikle uzak Orta Asya'da daha fazla yol kat edebilmiş, servetlerini katlayarak rüyalarını gerçekleştirebilmişlerdi. Marko Polo, babası ve amcası işte bu öncülerin temsilcileriydiler.

II

MACERALARLA DOLU BİR SEYAHAT

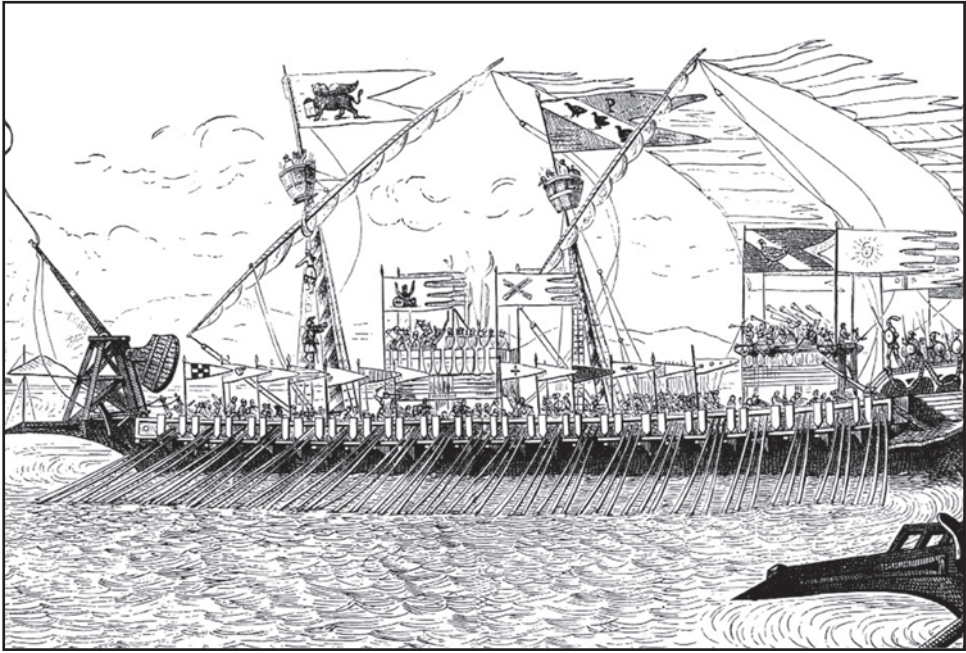
Nikolo Polo'nun önderliğinde Venedik'ten başlayan yolculuk Akdeniz'den sonra Karadeniz'e kadar devam etti. Kâşifler evvela Ortadoğu'nun kadim şehri Bağdat'a vardılar. Ardından Hürmüz Limanı'na seyahat ederek, buradan bir gemiyle Çin'e geçeceklerdi. Ne var ki aralarından hiçbiri kendilerini bekleyen felâketlerden haberdar değildi.

Küçük bir şehirde alışveriş yaparken, kâşifler bir haydut çetesinin hedefi oldular. Geceleyin haydutlar tarafından alıkondular ve hapsedildiler. Marko Polo ve babası kaçmayı başardılar fakat yardım bulup getirdiklerinde haydutlar ortadan kaybolmuşlardı. Ardından tam iki ay boyunca Hürmüz'de mahsur kaldılar; zira hiçbir gemi Çin'e gitmiyordu. Daha iyi bir seçenekleri olmadığından, kara yoluyla Çin'e seyahat etmeye karar verdiler.

Kâşifler çok kısa bir sürede günümüz İran'ının güneydoğusuna vardılar; İran Platosu'nu geçeceklerdi. Burada çetin bir araziye girmiş oldular. Geniş bir alana yayılan kırlar ve uçsuz bucaksız çöller seyahat-

*Marko Polo ve ekibi Konstantinopolis'e ayak basıyor
(Marko Polo'nun Seyahatleri'nin 15. yüzyıl baskısından bir resim)*

Marko Polo döneminin bir Avrupa donanması

*İpek Yolu üzerindeki tüccarlar. İpek Yolu Doğu ile Batı arasında,
Batı Han Hanedanlığı tarafından tesis edilen önemli bir ticaret güzergâhıydı.
Marko Polo Çin'e bu güzergâhı kullanarak varmıştır*

leri için tehlike ve sıkıntı arz ediyordu. Evet, bu Çin'e gidebilmeleri için tek kara yoluydu. Başka bir seçenekleri yoktu.

Çölde geçen üç günün ardından, ağır bir engelle karşılaştılar. Yanlarına aldıkları su tükenmiş, kâşifler ve hayvanlar fena hâlde susuz kalmıştı. Çöl karşılarında adeta sonsuza doğru uzayıp gidiyordu. Kimse çölün diğer ucuna varmanın ne kadar zaman alacağını bilmiyordu. Marko Polo ne zaman tepelerinde dolaşan bir bulut görse, içinden bulutun bir sağanağa dönüşmesini diliyordu. Ne var ki her defasında gece yolculuk ettiklerinden, tek görebildikleri berrak bir ay ve o genişlikte mücevherler gibi parlayan yıldızlardı. Bırakın yağmuru, tek bir damlacık dahi düşmüyordu.

Gecenin bir yarısı olmuştu fakat Marko Polo uyuyamıyordu. Savruluyor, dönüyor, kalbini endişe kaplıyordu. Eğer böyle devam ederse, diye düşünüyordu, çöldeki yolculuğumuzu nasıl sürdüreceğiz? Gizlice ayağa kalktı ve kendi başına su aramaya koyuldu.

İpek Yolu üzerindeki Pamir Platosu.

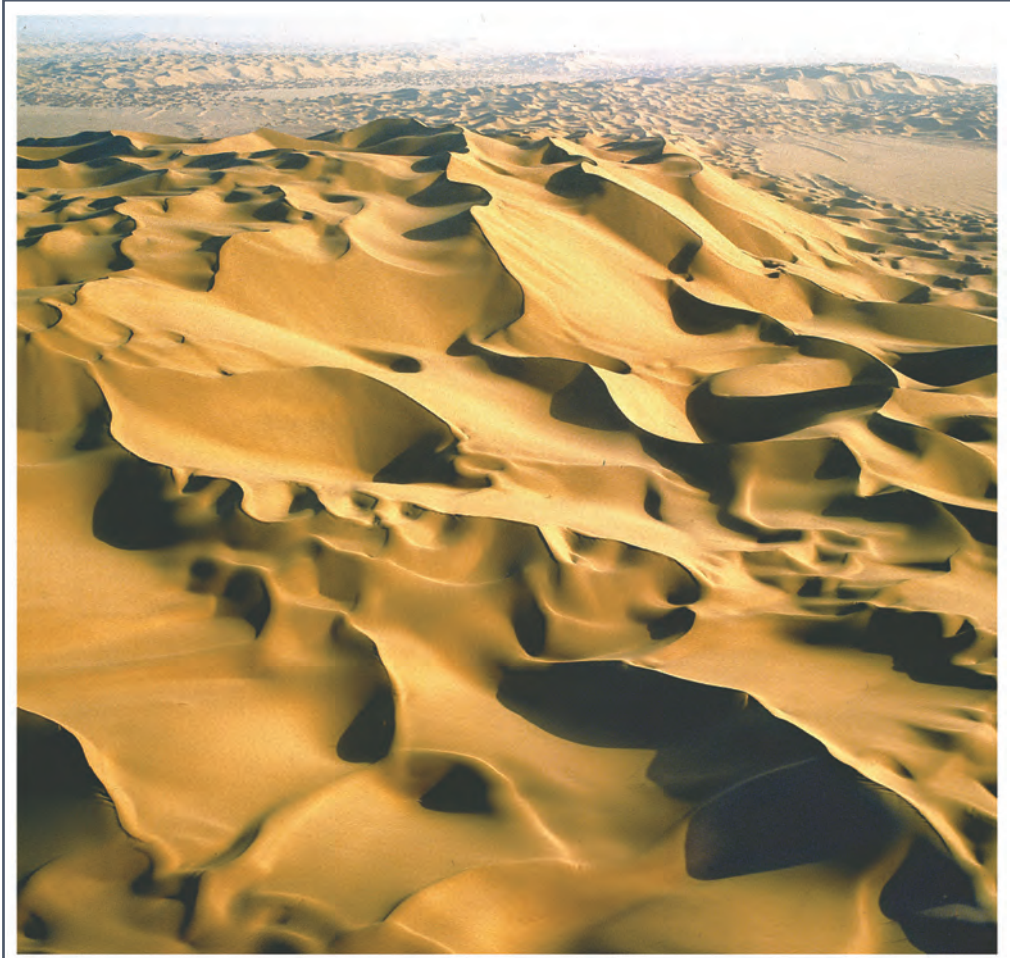
Marko Polo bu ıssız bölgedeki verimsiz hava koşullarının ve soğuk iklimin tasvirini yapmıştı

Marko Polo ay ışığının kılavuzluğunda önündeki boş çöle dalmaya cesaret edebildi. Yaklaşık üç saat yürüdükten sonra bir vaha keşfetti. Su! Sonunda! Marko Polo neredeyse zil takıp oynayacaktı. Vahadaki sudan bir yudum aldıktan sonraysa şaşkına döndü; suyun tadı tuzlu ve acıydı. Susuzluğuna rağmen suyu zar zor yutmayı başarmıştı. Çaresiz, susuzluğunu bastırmak için kendisini suyu içmeye zorladı. Suyu deri matarasına doldurduktan sonra da kamp yerine geri döndü.

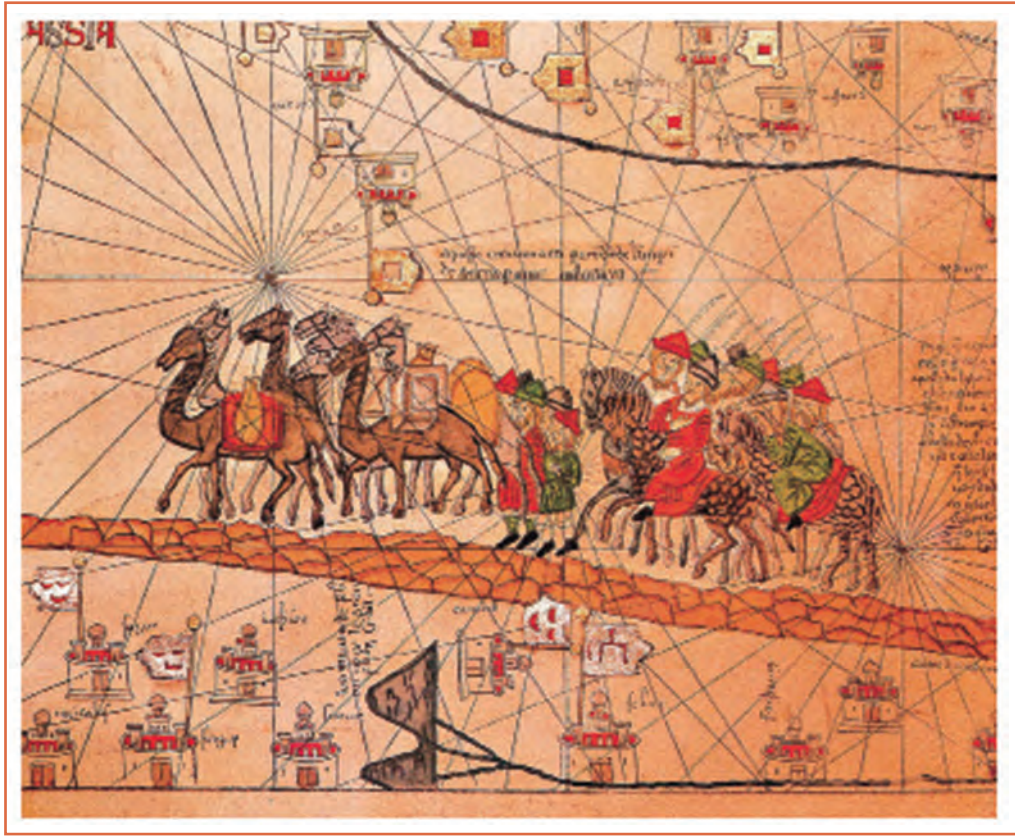
Yolculuk seyrinde devam ediyordu. Yarı yolda Marko Polo mide-sinde şiddetli bir rahatsızlık yaşadı; kusmaya başladı ve ishal oldu. Bacaklarında güç kalmamıştı ve adım atmakta dahi zorlanıyordu. Yere yığılma dürtüsüyle mücadele eden Marko Polo, düşmenin zamanı olmadığını kendine ikna etti. Azmedip ilerlemeliydi. Çin'e gitmek kendi tercihiydi ve önünde daha çok engel olacaktı. Hedefine varmakta inat etmeliydi.

Lop Nur ölu.
Marko Polo burayı perili bir yer şeklinde tarif ediyor

Taklamakan ölu, Çin'in en büyük, dünyanınsa ikinci en büyük ölüdür.
Marko Polo bu ölü ancak 1 ayda geçebilmişti

Marko Polo'nun İpek Yolu seyahatini resmeden 1375 tarihli bir Katalonya haritası

Marko Polo bu gerçeği aklında tutuyor ve kendi kendini cesaretlendiriyordu. Nihayet Marko Polo ve yol arkadaşları İran Platosu'nu geçmeyi başardılar. İlerlemeye devam ettiler ve Pamir Platosu'nu da geçtiler. Nihayet, Sincan'a yani Çin'e vardılar.

Marko Polo Kaşgar'da sayısız manzara, ses ve kokunun esiri olmuştu. Hotan'daysa bembeyaz inci misâli olanlardan tutun da ateş kırmızısına ve gece karasına değin çok çeşitli değerli taşlara rastladılar. Taşların büyüklüklerine da şaşırmışlardı; 4 kilogramlık ağırlıkları ve 30 santimetrelik çapları vardı.

Hotan'dan kuzeydoğuya doğru hareket ettiler ve birkaç gün içinde bir başka çölü, aşırı kuraklığıyla bilinen Taklamakan Çölü'nü geçmeye başladılar. Bu çölde su bulmak hiç kolay değildi; bulduklarındaysa su acı ve keskin kokulu oluyordu. Bu durum onlara İran Platosu'ndaki yolculuğu hatırlatıyordu. Marko Polo ve yol arkadaşları çöldeki en kestirme yolu seçmişlerdi ancak yine de yolculuğun en az 1 ay sürmesi bekleniyordu.

Günler ağır ağır geçti. Sonsuz bir genişlikte, hiç değişmeyen bir dekorla bezeli bu çölü geçmeye çalışmak adeta bir kahramanlık işiydi. Keyiflerinin kaçmasına sebep olan da işte böylesine ruhsuz bir dene-

Dunhang'daki Mogao Mağaraları.

Bu mağaralar dünya çapında bir Budist hazine barınağıdır. Marko Polo, seyahatnamelerinde Mogao Mağaraları'ndan bahsetmemesine karşın Dunhang'da rastladığı pek çok mabetten ve Buda heykelinden söz etmiştir

yimdi. Bunun en tehlikeli yanıysa gidip gelen sanrılardı. Zira sanrılar onları yollarından alıkoyabilir, şaşırtabilir ve çölde can vermelerine neden olabilirdi.

Bir defasında Marko Polo kendisini ismiyle çağıran bir ses duydu:

"Marko, Marko..."

Sesin geldiği yöne doğru yürüdü ve sordu, "Kim var orada? Kim beni ismimle çağırıyor?"

"Kimse!" diye bağırdı Nikolo Polo, "Birbirinize yakın durun. Grubu terk etmeyin."

Sonraları Nikolo Polo hayrete düşen oğluna, "Bu hadiseler çöle hastır. Sanrılar gördün. Bu durumlarda sakın kalman ve kendini kaybetmemen çok önemli. Bir çöl seyahatinde en kötü senaryo herhalde birinin yolunu kaybetmesidir."

Nihayet bu kalleş çöldeki seyahat sonlandı. Sağ salım Dunhuang şehrine vardılar. Marko Polo çölün kıyısında köşesinde konumlanan şehirlerde pek çok mabet olduğunu fark etti. Mabetler çeşitli Buda simgelerine vakfedilmişti. Yerlilerin çoğu bu mabetlerde dua ediyorlardı.

Kısa bir zaman sonra günümüz İç Moğolistan'daki Ejina Qi şehrine vardılar. Burada bir Moğol askeri yetkilisine gururla Kubilay Han tarafından kendilerine bahşedilen altın madalyayı gösterdiler. Yetkili, madalyayı görür görmez kendilerine, "Büyük Han sizi uzun zamandır bekliyor! Nihayet burada olduğunuzu öğrenince çok mutlu olacaktır" dedi.

Askeri birlikler eşliğinde Marko Polo, babası ve amcası yol arkadaşlarıyla beraber 1 hafta sonra Yuan Hanedanlığı'nın başkenti Shangdu'ya yani esas varış yerlerine ulaştılar. Yıl 1275 idi. Venedik'ten yola çıkalı tam 4 yıl olmuştu.

III

HAN'IN ONUR MİSAFİRLERİ

Esasen Shangdu, Kaiping vilayeti olarak biliniyordu. Kubilay Han bölgedeki derebeylerine hükmederken imparatorluğun sarayı burada konumlanıyordu. Büyük Moğol düzlüğünün güney sınırında yer alan şehrin kuzeyinde geniş çorak bir bölge, güneyindeyse merkezi ovalar vardı. Coğrafi konumu stratejik bir önem taşıyordu.

Kubilay Han 1260 yılında Shangdu'da tahta geçince, burası başkent oldu. 1271'de, Marko Polo ve kâşifler Venedik'ten yola çıktıklarında, Kubilay Han saltanatına Yuan Hanedanlığı ismini verdi. Sonraki yıl başkenti Dadu'ya, günümüz Pekin'e aldı.

Marko Polo şehre vardığında, Shangdu hâlihazırda gelişmiş ve büyüleyici bir şehirdi. Şehir kuzeyde konumlanıyor fakat güneye bakıyordu. Yüksek ve dayanıklı surlarla çevriliydi. Şehrin surları gözetleme kuleleriyle donatılmış ve şehir tepeden tırnağa zırhlı askerler tarafından korunuyordu.

Şehrin sokakları geniş ve ferahtı. Her ırktan insan, garip görünümlü kıyafetlerle sokaklara akıyordu. Sokakların her iki tarafında da zarifçe

düzenlenmiş dükkânlar, lokantalar, evler ve mabetler vardı. Marko Polo ve beraberindekiler şehrin kapısından girdiklerinde, kapıyı tutan askerler hazır ola geçtiler ve bir saygı gösterisi olarak silâhlarını havaya kaldırdılar.

Marko Polo karşısında duran manzaraların tadını çıkarıyor ve şehrin refahını içten içe takdir ediyordu. Karşısında duran manzaraya baktıkça son 4 yılda yaşadığı zorluklara gerçekten değdiğini düşünüyordu. Babası ve amcasıyla buraya gelmekten dolayı en ufak bir pişmanlık duymuyordu.

Kubilai Han'ın Portresi

Ardından kendilerini bir başka kapının önünde, kraliyet şehrinin ön kapısı olan Mingde Kapısı'nın önünde buldular. Kraliyet şehri ana şehrin güneydoğusunda kalıyordu. Dört kenarlı yapısı ve surlarla çevrili oluşu, kraliyet şehrini harici şehirden emniyetle ayırıyordu.

Saraya ulaştıklarında, muhafızlar Kubilai Han'a haber verdiler. Kubilai Han çok önceden Marko Polo ve grubunu karşılamak için tüm saray yetkililerinin de katılacağı özel, büyük bir ziyafet hazırlamıştı. Bu, Marko Polo'nun hayatında gördüğü en görkemli ziyafetti. Bu anı kraliyet ailesi ve saray mensuplarıyla paylaşacağından ötürü inanılmaz heyecanlıydı.

Ziyafet esnasında Kubilai Han misafirlerini Nikolo Polo ve Matteo Polo'nun şerefine kaldırdığı kadehlerle karşıladı ve "Buraya gelmek için uzun yol kat eden temsilcilerimin şerefine kadeh kaldıralım" dedi.

Marko Polo bu fırsatı Moğolistan liderini dikkatlice incelemek için değerlendirdi. Kubilai Han'ın ortalama bir vücut yapısının olduğunu, zinde ve güçlü görüldüğünü ve sakin bir hâlinin olduğunu fark etti. Yüzü kırmızı ve canlı, gözleri siyah ve parlaktı. Marko Polo'ya bilge ve asil bir lider olarak görünmüştü. İlk toplantı esnasında Kubilai Han Marko Polo'yu oldukça etkilemişti.

Kubilai Han, Marko Polo ve ailesini Yukarı Başkent'te kabul ediyor

Sonraki günün sabahında Marko Polo, babası ve amcası Kubilai Han'ın huzuruna çıkmak için çağrıldılar.

Nikolo Polo İmparatora Papa'nın mektubunu ve hediyeleri sundu ve usulen Marko Polo'yu tanıştırdı.

Kubilai Han karşısında duran bu genç adama baktı ve babasıyla amcası kadar kabiliyetli olup olmadığını merak etti. Marko Polo'ya, "Eski Afganistan'ı ziyaret ederken, hisarlarıyla alakalı ne düşündün" diye sordu.

Marko Polo, "Majesteleri, Afganistan'ın hisarları orduları tarafından güçlü bir şekilde korunuyordu. Şehirlerinin çoğu vadiye karşı inşa edilmişti. Saldırması ve yenilmesi güç bir memleket" diye cevap verdi.

*Marko Polo'nun ilk geldiğinde gördüğü Yuan Hanedanlığı'nın Yukarı Başkenti.
Bugün geriye kalan tek şey yıkıntılardır*

"Peki, Dakka hakkında ne düşünüyorsun?"

"Dakka halkı Müslümandır. Alabildiğine buğday ve değerli taşlar üretilir orada. Bu ülkeye nitelikli atlar ve koyunlar bahşedilmiştir. Tüm ülkeyi 12 günde geçebilirsiniz."

"O hâlde Dakka'dan Türkiye'ye kaç günde gidilebilir?"

"Kuzeydoğu istikâmetinde 30 günde gidilir."

Kubilay Han kafasını salladı. Bu sarışın ve mavi gözlü genç adamın olağanüstü bir hafızasının olduğunu ve etkileyici konuşmada babasıyla amcasını aştığını görebiliyordu.

Marko Polo'ya, "Harika! Bu bölgenin eskimiş haritaları var bende. Onları iyileştirmem için bana yardım etmeni isterim. Sana minnettar kalırım" dedi.

"Çok teşekkür ederim Majesteleri! Elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışacağım!" diye cevap verdi Marko Polo, mutlu bir şekilde.

13. yüzyılda Moğollar

Kubilay Han'ın takdirini kazanmak ve ona yeteneklerini gösterebilmek için yakaladığı bu erken fırsattan dolayı çok şaşkındı.

Hem Nikolo hem de Matteo Polo Kubilay Han ile Marko Polo arasında cereyan eden konuşmayı ağızları açık dinlemişlerdi. Marko Polo'nun yolda her şeyi bu denli ayrıntılı bir biçimde dikkatle not edeceğini beklemiyorlardı. Bu arada Marko Polo'yu Çin'e getirme fikrinin doğruluğunu görmekten dolayı da memnunlardı.

"Eminim ki Moğolistan Hanlarının daima egemenlik için savaştıklarının farkındasınızdır. Özellikle Kaidu'da çatışmalar durmaksızın devam eder ki, bu da İlhanlı ve Kıpçak Hanlıkları'yla diplomatik ilişkilerimizi zedelemektedir. Siz yolculuğunuz esnasında bu bölgeden geçtiniz. Bununla ilgili görüşleriniz nelerdir" diye devam etti Kubilay Han.

Nikolo ve Matteo Polo, büyük Han'ın sabırsızlanan bakışlarıyla karşılaşınca gerginlik hissetmeye başladılar. İkisi de başarılı tüccarlar ve deneyimli seyyahlardılar. Ne var ki siyaset, üzerinde pek az düşündükleri ve kendilerine yabancı olan bir meseleydi.

Tam bu anda Marko Polo sözü aldı ve "Majesteleri, Akka'dan buraya kadar dikkat ettiğim birtakım unsurlar var. Örneğin arazi, üretim, kültürel alışkanlıklar gibi unsurları kayda geçirdim. Acaba bunlar size faydalı olabilir mi" diye sordu.

Kubilay Han mutluluktan uçuyordu. Büyük bir memnuniyetle, "Bu inanılmaz! Bir hükümdarın bilmesi gereken şeyler bunlar. Bana şimdi hepsini anlat!" dedi.

Böylece Marko Polo Kubilay Han'a yolculuğu esnasında gördüğü tüm ülkeleri anlattı. Kayda geçirdiklerinin kapsamlı, ayrıntılı ve canlı bir tasvirini yapıyordu.

Kubilay Han'da Marko Polo'ya karşı büyük bir ilgi gelişti. Marko Polo ona dürüst bir genç adam izlenimi veriyordu. Marko Polo yolculuğu esnasında Farsça ve Moğolcayı öğrenmekle kalmamış, aynı zamanda gezdiği yerler hakkında ayrıntılı gözlemler yapmış ve üzerinde ciddiye düşünmüştü. Kubilay Han bu zeki ve genç adamın hizmetlerini Moğolistan İmparatorluğu için kullanmayı öngörüyordu.

Moğol İmparatorluğu'nun süvarileri

Bir keresinde Kubilay Han Marko Polo'ya, "Söyle bakalım, sence hayatı boşa harcamamak için bir insan nasıl yaşamalıdır" diye sordu.

"Bence insanın her gün yeni bir şey öğrenmeye hevesli olması gerekir. Şayet bunu yapmazsa, bütün günü boşa geçer."

Kubilay Han içtenlikle gülümseyerek "İkimizin de çok benzer kanatları var" dedi ve devam etti: "Söyle bakalım, nelerden hoşlanırsın?"

"Seyahat etmeyi, gezdiğim çeşitli yerlerde gördüklerimi öğrenmeye ve anlamaya zaman harcamayı severim. Yere göre değişen fiziki manzaralardan çok insanların farklı yaşam tarzlarıyla alakalı notlar alırım. Bunları yazıya dökerim ki o yerlerin hatıralarını tekrar yaşayabileyim."

*Kubilay Han Avlanırken.
Marko Polo Kubilay Han'ın av ve savaş
seferleri dâhil, yaptığı pek çok faaliyeti
kayıt altına aldı*

"Benim için kayıt altına alabileceğin neler var elinde?"

"Bazı kayıtlar hükümdarlar için olmazsa olmazdır. Örneğin bir bölgenin vergilendirilmesi, çeşitli bölgelerin üretimi, doğal afetler, orduların konuşlandığı yerlerle savaştıkları yerler gibi. Tüm bunlar, Majesteleri, sizin için özellikle kayda alabileceğim şeylerdir."

Marko Polo'nun söylediklerini duyduktan sonra Kubilay Han, bu genç adama olan düşkünlüğünün iyice arttığını anladı.

Kubilay Han Marko Polo'yu ve ailesini şehre yerleşmeye davet etti ve kendilerine harikulade bir köşk bahsetti. Günlük ihtiyaçlarını karşılamaları için 30 hizmetçi dahi tuttu.

Bir gün Kubilay Han en büyük oğlu Timur'a, "Bir gün benim tahtıma geçeceğini aklından çıkarmamalısın. Dolayısıyla bilgi edinmek için gayretli olmalısın. Coğrafi meselelerde Marko Polo'ya danışabilirsin" dedi.

Veliaht Prens Timur ve Marko Polo yaş olarak birbirlerine çok yakın sayılırlardı. Aynı zamanda birçok ortak ilgi alanları vardı ve dolayısıyla da beraber oynayarak ve öğrenerek çok zaman geçirmişlerdi. Kısa sürede yakın arkadaş oldular. Ne yazık ki Timur sara hastalığına yakalanmıştı.

Bir gün, Marko Polo Veliaht Prensle beraber dışarıda avlanıyordu. Bir yaban domuzunun peşinde giderken, Prens sara krizi geçirdi. Atından düştü, ağzı köpürmeye başladı. Acıdan inliyordu. Marko Polo dehşete kapılmıştı. Yanında bir hizmetçi olmadan böyle bir durumla nasıl başa çıkabileceğini bilmiyordu. Marko Polo kendini sakinleştirmeye çalıştı ve Prens Timur'a yardım etmeye karar verdi. Prens'in yanında diz çöktü ve kemerini çıkararak dilini ısırmaması için Prens'in dişlerinin arasına sıkıştırdı. Ardından Marko Polo Prens'i kendisine doğru çekti ve yakasını açarak vücuduna destek oldu. Krizi aşana dek Prens'i sürekli teselli etti.

Bu olayın ardından Kubilay Han Marko Polo'ya, "Veliaht Prens'in hayatını kurtardığın için sana minnettarım. Bunun yanı sıra senden Prens'in hastalığını mutlak bir sır olarak görmeni isteyeceğim. Zira sadece üçümüz bu durumun farkındayız" dedi.

Marko Polo, Kubilay Han'ın ailesinin bir sırdaşı olduğunu idrak etti.

Kubilay Han

Kubilay Han (1215-1294), Moğol İmparatorluğu'nun kurucusu Cengiz Han'ın (1162-1227) torunuydu. Çin'in Yuan Hanedanlığının ilk imparatoruydu. Tahta 1260'ta Kaiping'de (bugün Zhenglan Sancağı, İç Moğolistan) çıkmış ve 1271'de Hanedanlığı Yuan Hanedanlığı'na çevirmiştir. Sonraki yıl, başkenti Dadu'ya, günümüz Pekin'e taşımıştır. Song Hanedanlığı'na karşı başlattığı savaşın ardından Güney Song Hanedanlığı'nı tasfiye etmiş ve 1279 yılında ülkeyi birleştirmiştir. Hükümdarlığı boyunca siyasi sistemi oturtmak, sınır bölgelerinin idaresini kuvvetlendirmek için Çin Hanlarının¹ sistemini benimsemiştir. Ayrıca suyun muhafazasıyla ilgili projelerde ilerleme kaydetmiş ve üretimi geliştirmiştir. Kubilay Han ticaret için deniz yollarını geliştirmek adına Güneydoğu Asya, Hindistan-Pakistan bölgesi ve Doğu-Kuzey Afrika'daki yabancı ülkelerle ilişki kurmanın önemini vurgulamıştır. Yabancı tüccarlar, diplomatlar ve ruhban sınıfları böylelikle Çin'i ziyaret etmeye başladılar. Kubilay Han 1294 yılında hastalıktan öldü.

1 Buradaki "Han" sözcüğü Çin nüfusunun çoğunluğunu oluşturan etnik gruba karşılık olarak kullanılmıştır.

IV

DOĞU'DA HEYECAN VERİCİ KARŞILAŞMALAR

Bir gün, Kubilay Han Marko Polo'ya güneyin tarımını ve el işleri sanayisini araştırması için bir görev verdi. Bu görevi tamamlaması için 6 ila 12 ay arasında bir süresi vardı. Marko Polo için bu mükemmel bir görevdi.

Kısa zaman sonra Marko Polo babasına ve amcasına elveda diyerek başkentten yola çıktı. Tüm güney bölgesini kapsayan bir araştırma yapmak son derece zaman alan bir uğraş olduğundan, önce doğudaki bölgeleri teftiş etmeye karar verdi. Dolayısıyla da güneydoğuya doğru yol almaya başladılar.

Bir müddet sonra Marko Polo ve ekibi Altın Nehir'e ulaştılar. Nehri geçtikten sonra da Huai-an şehrine vardılar. Huai-an zengin bir liman ve ticaret merkeziydi. Marko Polo buradan Şose boyunca seyahat etti. Altın Nehir Çatalağzı kestirmesini kullanarak ipek üreten Baoying şehrine geldiler. Daha ufak şehirlerden geçtikten sonra, önce Jiangsu şehrine, 3 gün sonraysa başlıca tuz üretim merkezi Guangzhou şehri-

*Çin'in en uzun nehri olan Yangtze Nehri boyunca uzanan Üç Boğaz.
Üç Boğaz'ın manzarası Marko Polo üzerinde derin bir etki bıraktı*

ne vardılar. Guangzhou'nun kilometrelere yayılan limanları, pek çok mabetleri ve evleri vardı. Bölgenin önemli tuz tavarlarında, kalabalık işçi toplulukları şeflerinin tetikte bakışları altında özenle çalışırken görülebiliyordu. İşçiler dev tuz dağlarını bir araya getiriyor ve suyu buradan filtreliyorlardı. Ardından tuzlu su, iletim hatları kanalıyla devasa yalaklara aktarılıyor ve burada kaynayınca kadar ısıtılıyordu. Böylelikle kaliteli tuz üretilmiş oluyordu. Aşırı tuz üretimi sebebiyle şehir her yıl ağır biçimde vergilendiriliyordu.

Guangzhou'dan Yangtze Nehri'ne doğru ilerlemeyi sürdürdüler. O gün, Marko Polo Yangtze Nehri'nin engin genişliğini gördükten sonra sessizliğe büründü. Uzun süre nehre nazır durdu ve bir zamanlar geçtiği tüm büyük nehirleri düşündü. Ne Dicle Nehri ne de Altın Nehir Yangtze Nehri'nin ihtişamıyla boy ölçüşebilirdi. Yangtze Nehri'nin kıyılarının tümü birbirinden farklıydı. İnce sis tabakasının içinden diğer tarafı görebilmek mümkün değildi. Nehirde her ebattan kayık ve tekne, yoğun suyolunda izdiham oluşturunuyordu. Aralarından muazzam bir gemi; yük-

sek ön ve kış tarafı, dört direği ve kamıştan yelkeniyle Marko Polo'nun dikkatini çekti. İlk defa böylesine iri bir gemi görüyordu. Çin'in ne denli sihirli bir yer olduğunu düşünmekten kendini alamıyordu.

Yangtze Nehri Çin'in su ulaşımındaki ana yoluydu. Marko Polo'nun deniz subayları ve ticaret gemilerinin kaptanlarından topladığı veriler şaşılacak cinstendi. Sonraları Marko Polo söz konusu verileri bizzat tetkik etti. Dahası Yangtze Nehri'nin kaynağının Tibet-Çinghay'da olduğunu ve ırmağa karışan 700 noktası olduğunu keşfetti. Yangtze Nehri'nin her iki tarafına da yayılmış 200'den fazla şehir vardı. Çoğunda yoğun bir nüfus yaşıyordu ve genelde ticarete gelişmişlerdi. Bütün yıl devam eden pruva rüzgârı sayesinde tekneler ve gemiler nehrin yukarı taraflarına yol almakta zorluk çekmiyordu. Rüzgâr durulunca, atlarla ulaşım ve elişleri yoğunlaşıyor ve gemiler kıyılara halatlarla bağlanıyordu.

Daha sonra Marko Polo ve ekibi doğuya doğru at üzerinde ilerlediler ve nehir üstünde bulunan liman şehri Çengçon'a vardılar. Marko Polo bu hareketli limanda yatan gemileri saydı ve okkalı bir 5.000 sayısını buldu. Aynı zamanda yerel bir vergi memurundan da her sene 200.000 kayık, tekne ve geminin Çengçon'dan geçtiğine dair bilgi aldı.

*Marko Polo'nun Çin'deki en sevdiği şehirlerden olan Jiangsu'daki Batı Gölü.
Burayı "Cennet Şehri" şeklinde tanımlıyordu*

Marko Polo Yangtze Nehri'nin yukarı kısımlarında bulunan Siçuan, Çongçing ve diğer önemli şehirleri üç ay boyunca teftiş etti. Çongçing, Yangtze Nehri ile onun döküldüğü Jialing Nehri'nin kesişme noktasında konumlanıyordu. Burası Guizhou, Yünnan ve Tibet üçgeninde önemli bir ticaret merkeziydi. Marko Polo Çongçing'de bir gemiye bindi ve Üç Boğaz'dan geçerek nehrin aşağı kısımlarına doğru yelken açtı. Orada sular akıntılar ve türbülanslarla çalkalanıyordu. Yol üzerinde Marko Polo sarp kayalıklara riskli bir şekilde oturtulmuş pek çok kadim mabet gördü. Çevrenin sade ve doğal güzelliğine de çarpılmıştı.

30 günlük bir yolculuğun ardından Marko Polo Yangtze Nehri'nin aşağı kısımlarına vardı. Sefer ekibi burada indi ve atlarla güneye, ticaret merkezi Ciciang'a gitti. Ardından ipek üreten muhteşem Suzhou şehrinde geçerek Güney Song Hanedanlığı'nın (1127-1279) başkenti Hangzhou'ya vardılar.

Suzhou için "Dünya Şehri" deniliyordu. Buna göre Hangzhou "Cennet Şehri" olmalıydı. Hangzhou'ya giden her ziyaretçi sanki cennete gelmiş gibi şehrin göz alıcı güzelliğiyle büyüleniyordu. Aynı şekilde Marko Polo da şehre karşı övgü doluydu ve Hangzhou'nun "Cennet Şehri" şeklinde anılmasının bir abartı olmadığı kanaatindeydi.

Hangzhou 1127'den itibaren Güney Song Hanedanlığı'nın başkenti olmuştu. Hangzhou'nun yüzlerce Li'lik¹ bir etki alanı vardı ve birçok nehrin kesişme noktasıydı. Nehirler pisliği ve çöpleri uzaklaştırdığından, şehir daima temizdi. Aynı zamanda havası da taze ve katıksızdı. Hangzhou'nun sokakları geniş ve ferahtı. At arabaları sokakları engelsiz geçiyordu. Su ulaşımı da gayet gelişmişti. Nehrin her iki yakası arasındaki taştan köprüler büyük gemilerin geçebilmesi için uzunca inşa edilmişti. Sokakların yanlarında kaliteli odundan yapılmış harikulade evler vardı. Evlerin sütunları ve kirişleri büyük bir ustalıkla yapılmıştı ve bu da görünümlerine güzellik katıyordu. Şehrin içinde sayısız pazar ve ticaret alanları ve 10 ana cadde vardı. Her caddenin yarım li kadar bir mesafede etki alanı mevcuttu. Caddelerin tümü uzun binalarla çevriliydi. Binaların giriş katları dükkân olarak kullanılıyordu. Bu dükkânlarda

1 Çin ölçü birimi. 1 Li yaklaşık olarak 500 metreye eşdeğerdir. (YN)

çeşitli ürünler satılıyordu; mücevherlerden kıyafete, gıda malzemelerinden İran halılarına ve ithal baharatlara kadar geniş yelpazede ürünler vardı. Her hafta üç gün her pazar yerinde kümes hayvanları, yabani av hayvanları, meyve, sebze ve balık olurdu. Tüm el arabaları ağzına kadar doldurulur ve gün sonunda her şey silinip süpürülürdü.

Marko Polo buradaki nüfusu araştırmış ve tamı tamına 1,6 milyon hane tespit etmişti. Hane başına 5 kişi hesaba katılırken, hizmetçiler, süreli işçiler ve ziyaretçiler hesaba dahil edilmemişlerdi. Şayet edilmiş olsalardı, şehrin nüfusu astronomik bir düzeye gelirdi. Dünyada bu yoğunlukta başka bir şehir nadir bulunurdu.

Ticaretteki ilerlemelerin dışında Hangzhou'da büyük saraylar, eğitim kurumları ve mabetler de bulunuyordu. Yerel halk dost canlısı, nazik ve misafirperverdi. Marko Polo yerel halkla iletişime geçmekten dolayı çok memnundu.

Marko Polo'nun ilgisini çeken bir diğer şey de şehirde sayıları 100'e varan hamamlardı. Hamamlar her gün tıklım tıklım doluyordu. Bu Hangzhou halkının temizliğe ve hijyene gösterdiği öneme işaret ediyordu.

Hangzhou'da içinde kalın parşömen tomarları, kitaplar, şiirler, dini yazıtlar ve Song Hanedanlığı'nın (960-1279) arşivlerini barındıran muazzam bir kütüphane bulunuyordu. Marko Polo bu kütüphanede bir şey keşfetmişti. Taşınabilir bir matbaa makinesi bulmuştu. Böyle bir makineyle birkaç günde 100'den fazla kitap basılabilirdi. Böylelikle el işi kopyalama işlemi de geride kalmış olurdu. Marko Polo bu keşfe hayranlık duyuyordu. Bu keşfin Batı'ya götürülmesinin ne denli harika olacağını düşünüyordu. Böylelikle kitaplar kilisenin, aristokrasinin ve zenginlerin tekelinde olmaktan çıkıp kitlelere daha kolayca ulaşabilirdi.

Marko Polo Hangzhou'daki vergi dairesinde yaptığı araştırmalardan da etkilenmişti. Vergi dairesinde yıllık vergilendirme raporunu dikkatle inceledi ve yıllık toplam vergilendirmenin 22,4 milyon altına tekabül ettiğini hesapladı.

Marko Polo, önemli bir misafir olması sebebiyle şehrin en lüks oteline yerleştirilmişti. Otelin birinci şefi, Güney Song Hanedanlığı'nın kraliyet şefiydi. Her ne kadar şehirde leziz yemekler yemiş olsa da otelde tattığı yemekler gerçekten unutulmazdı.

Marko Polo resmi görevlerini yerine getirdikten sonra güneydoğuya doğru devam etti ve Fujian'a vardı. Öncelikle iki liman şehrini ziyaret etmek istiyordu; Fuzhou ve Xiamen. Bu iki şehirde ithalat rakamları Hangzhou'ya oranla çok daha yüksekti. Marko Polo Fujian'da okyanusları aşmak için inşa edilen devasa gemiler gördü. Bu gemilerde dörtten fazla direk vardı ve altı kişi tarafından idare ediliyorlardı. Bundan önce Marko Polo bu tip gemilerin sadece rivayetlerini duymuştu. Yabancı tüccarlar Çinlilerle sıklıkla fildişi, inci ve amber ticareti yapıyorlardı. Tüm bu ürünler %10, %30 hatta %40'a varan oranlarda vergilendirilmesine karşın, tüccarlar kayda değer bir kâr elde edebiliyorlardı.

Bir Arap'ın kaptanlığını yaptığı bir gemiye binen Marko Polo tekrar Hangzhou'ya dönmek üzere yola çıktı. Kaptan kendisine Çin icadı olan bir pusula gösterdi. Bu pusulayla okyanuslara yelken açmak elbet kolaylaşacaktı.

Hangzhou'ya varır varmaz Marko Polo bir kraliyet teknesine bindi ve Büyük Kanal'dan geçerek başkent Dadu'ya döndü.

Marko Polo'yu esas şaşırtan ve duygulandıran Dadu'ya dönüşünde Veliaht Prens onu karşılamak için iskeleye kadar geldiğini öğrenmek olmuştu. Veliaht Prens Marko Polo'ya yürüttüğü sefer boyunca yazdığı raporların ve topladığı verilerin imparator ve imparatorluk görevlileri tarafından takdir edildiğini söyledi. Dolayısıyla halktan asillere kadar şehirdeki herkes kayıt altına aldığı her şeyi en ince ayrıntısına kadar merak ediyordu. Marko Polo'dan önce güneydoğu ve Güney Çin'le alakalı bu denli derin ve kapsamlı bir araştırma yapılmamıştı. Veliaht Prens Marko Polo'ya, "Harikalarla dolu bir dünya ortaya çıkardın" dedi.

Kraliyet sarayına dönüşte, Marko Polo 12 kişiden oluşan özel meclise hazırladığı raporları sundu. Daha sonra bizzat Kubilay Han imparatorluk kararıyla kendisine aslan resmi damgalı altın bir madalya verdi.

*Pekin'de bulunan Miaoying Mabedi'ndeki
beyaz pagoda (Budist tapınağı).
Kubilay Han tarafından inşa edilmiştir.
Yuan Hanedanlığı'nın bugün hâlâ
var olan önemli bir yapısıdır*

Marko Polo güneye seyahat etmeden önce birçok resmi görevli Kubilay Han'a güneye saldırmasını ve bu bölgeyi fethetmesini önermişti. Marko Polo'nun raporunda ifade ettikleri ise Kubilay Han'ın başlangıçtaki görüşleriyle uyuşuyordu. Rapor, onun güneydeki bölgeleri sistemli bir şekilde idare etmesi yönündeki kararlılığını perçinlemiş oldu. Böylelikle güneyden gelen kâr da sürebilecekti. Ölüm ve şiddetle güney, metruk bir araziden öteye bir şey ifade etmeyecekti.

Marko Polo'nun raporunda Hangzhou'yu yere göğe sığdıramaması üzerine, saray yetkilileri imparatora başkenti Hangzhou'ya taşımasını önerdiler. Han çok sert bir şekilde, "Başkenti asla başka bir yere taşımayacağız. Hangzhou ancak haz peşinde koşanlara göre bir şehirdir. Dadu ise Moğol halkının ruhunu yaşıyor. Vatanımızdan asla vazgeçmemeliyiz. Aynı şekilde imparatorluğun iradesinin zayıflamasına ve kırılmasına da izin vermemeliyiz" diye çıktı.

Marko Polo aynı zamanda imparatora Song Hanedanlığı'nın arşivlerini de değerlendirmesini teklif etti. "Song Hanedanlığı güneye uzun yıllar boyunca hükmetti. Arşivlerinde pek çok ilçe ve semtin vergilendirme kayıtları var. Bu kayıtları güneyde vergi politikamızı geliştirmek için bir zemin olarak kullanabiliriz" dedi.

Kubilay Han 1279'da Moğol ordusuyla Güney Song Hanedanlığı'nı dağıttı ve kuzeyle güneyi birleştirdi. Kuzeyde yaşayan Moğollar için güneyi idare etmek yepyeni bir fikirdi. Göçebe bir halk olarak inanılmaz cesurlardı ve çok iyi binicilerdi. Fakat gelişmiş şehirlerdeki üretimi ve kalkınmayı idare etmekte güçlük çekiyorlardı.

Marko Polo'nun müthiş becerilerine minnettar olan Kubilay Han, onu şahsi yüksek memuru olarak Jiangsu'ya göndermeye karar verdi. Marko Polo buranın tuz üretimine ve ulaşımına dair tüm meselelerden sorumlu olacaktı. Marko Polo aynı zamanda kendisine vergilendirme konularında yardımcı olacak bir grup vergi memurunu da yönetecekti.

Yeni göreviyle Marko Polo tekrar güneye doğru yola çıktı. Bu defa yanında Matteo Polo da vardı.

*Jiangsu-Büyük Kanal'da bulunan Kadim Han Su Yolu tarihi sit alanı.
Marko Polo o yıl kanalın kıyı şeridinden at sırtında Jiangsu'ya doğru yol almıştı*

Birkaç gün sonra Jiangsu'ya vardılar. Yerel yetkililer onlara büyük bir karşılama merasimi düzenlediler.

Jiangsu'nun yasal yetkileri 24 ilçe ve kasabaya yayılıyordu. Bunların hepsi ticarete, zanaatta gelişmişlerdi ve silah üretiminde de ünlülerdi. Bu üne istinaden Jiangsu'da pek çok askeri bölük konuşlanmıştı. Jiangsu bu anlamda hayati bir konuma sahipti.

Jiangsu'ya ilk gelişinde Marko Polo şehrin köprülerini ve akarsularını memleketine yani Venedik'e benzetmekle beraber Jiangsu'nun ve Venedik'in farklılıklarla dolu dünyalar olduğunu ifade etmişti.

Marko Polo'nun böyle bir yorumda bulunmasının sebebi, Jiangsu'yu ziyaret ettiği iki sefer boyunca şehirle ilgili daha çok bilgi edinmesiydi. Jiangsu Moğollar tarafından fethedilmiş ve Moğolların egemenliği şehirde hissedilir hale gelmişti. Marko Polo'yu en çok şaşırtan ise

Jiangsu'nun soğuşu olmuştu. Soğuk, insanların çehresine işlemişti. Sokaklar Kubilay Han'ın görevlendirdiği askerler tarafından kuşatılmıştı. Vergi toplamakla mükelleftiler. Yoldan veya köprüden geçen yaları dahi takibe alıyorlar ve her parçanın vergilendirilebilmesi için tüm işlemleri kontrol ediyorlardı. Marko Polo aynı manzaranın kendi memleketi Venedik'te yaşanması durumunda neler olabileceğini zihninde canlandırıyor. Oradaki sıradan insanlar, tüccarlar böylesine aşırı vergilere acaba nasıl tepki verirlerdi?

Jiangsu bölgesinde zenginliğin hayret verici seviyelerde olduğu bir gerçektir. Fakat sıradan insanların çoğu için şehrin zenginliğinin kendileriyle bir ilgisi yoktu. Bütün para kraliyet hazinesinin ve Moğol asillerinin eline geçiyordu. Çin'i birleştirmelerine karşın Moğollar güney bölgesini idare etmekte ve geliştirmekte beceriksizdiler. İlgilendikleri tek şey halkı esir almak ve onlar üzerinden zenginleşmekti.

Daha sonraları Marko Polo ne zaman güney bölgelerde Moğol hükümdarlarına yaptığı yardımı ve onların o bölgedeki insanlara karşı tutumlarını anımsasa yaptıklarıyla zerre kadar gurur duymayacaktı. Moğol İmparatorluğu için çalışmasına rağmen Marko Polo hâlâ Batılıydı ve Çin'de yaşananlara bir yabancı olarak daima farklı bir bakışı vardı.

Jiangsu'nun haricinde Marko Polo aynı zamanda bölgedeki pek çok farklı şehri ziyaret etti.

Suzhou şehrinin 60 li'nin üzerinde bir etki alanı vardı ve şehrin her yanında akarsularla köprüler mevcuttu. Suzhou harikulade ve sakın bir yerdi. Şehir farklı ebatlarda toplam 12.000 köprüyle doluydu. Önemli bir ipek ve saten üretim merkezi olup, oldukça yoğun bir nüfusa sahipti.

Guangzhou, şehirden birçok nehir ve kanalın geçmesiyle su ulaşımında bir merkez konumundaydı. Marko Polo Çin'in kuzey ve güney kesimlerini birleştiren ve bundan devasa bir su yolları ağı yaratan Büyük Kanal'a hayran kalmıştı. Büyük Kanal'ın çok uzun bir seyir rotası vardı ve geçtiği yerlerin kıyılarında yaşayan sıradan insanlar için ticaret bakımından çok kârlıydı. Dayanıklı toprak setlerin yardımıyla kanal boyunca kara ulaşımı da son derece gelişmiş ve elverişliydi.

*Jiangsu'daki Tianning Mabedi'nde konumlanan Marko Polo Müzesi.
Müzenin önünde bulunan mistik yaratık heykeli Venedik'in bir hediyesidir*

Marko Polo, Changzhou'da halkın Moğollardan nefret ettiklerini gözledi. Biraz araştırdıktan sonra, bunun Moğol ordusunun şehirde pek çok masum insanı katletmiş olmasından kaynaklandığını anladı.

Marko Polo güneye ve Yangtze Nehri'ne yaptığı gezinin son derece başarılı geçtiğini hissediyordu. Bölgenin vergilendirilmesiyle ilgili görevini tamamlamakla kalmamış, aynı zamanda güneyde ticaret, suyun muhafazası ve ulaşım ile ilgili de kapsamlı bir rapor hazırlamıştı.

Güney seyahati dönüşünde Marko Polo imparatorun özel elçisi sıfatını aldı ve yeni görevine, Çin'in batı kısımlarını teftiş etmeye başladı.

Marko Polo ve ekibi Dadu'dan batıya doğru yola çıktılar. Kısa bir süre içinde Dadu'nun 16 kilometre ötesinde bulunan Yongding Nehri'ne

Marko Polo bir keresinde Lugou Köprüsü'nü süsleyen taşan aslanları methetmişti. Çin kültüründe Lugou Köprüsü'nde bulunan aslanların sayılamayacağına dair bir inanış vardır

Hukou Şelalesi, Altın Nehir. Altın Nehir Çin'in ikinci en büyük nehridir. Aynı zamanda dünyanın en yüksek kum yoğunluğuna sahip nehridir. Marko Polo Altın Nehir'in heybetini defalarca övmüştü

vardılar. Nehrin üzerinde kurulan Lugou Köprüsü Marko Polo'nun özellikle ilgisini çekti. Bu taştan köprünün boyu 300 adım ve eni 8 adımdı. At sırtında 10 kişiyi aynı anda taşıyabilecek kapasitedeydi. Köprü insanlarla, binek arabalarıyla ve atlarla doluydu; seyretmeye değer bir manzaraydı.

Köprünün tırabzanları farklı ebatlarda aslan tasvirleri yansıtan 500'ün üstünde harikulade mermer oymayla bezeliydi. Marko Polo bir yol arkadaşına, "Bu şimdiye kadar gördüğüm en muhteşem köprü! Venedik köprüleriyle ünlü olabilir ama bu köprü mukayese kabul etmez" dedi.

Marko Polo Lugou Köprüsü'nden 50 kilometre batıya doğru devam etti ve Zhuozhou'ya vardı. Buranın toprağı zengin ve verimliydi. Ticareti de oldukça gelişmişti. Her yerde üzüm bağları vardı. Marko Polo o lezzetli üzümlerin tadına bakmış ve çok beğenmişti. Zhuozhou aynı zamanda önemli bir ipek ve saten üretim merkeziydi.

Daha sonra Marko Polo güneybatı istikametinde ilerledi ve 10 gün sonra Taiyuan'a vardı. Buradan Marko Polo ve ekibi 7 gün daha seyahat ederek Linfen şehrine ulaştılar. Orada Marko Polo yenden Altın Nehir'i gördü. Nehrin kıyı taraflarında yoğun ağaçlık alanlar vardı. Burası kuşlar ve yabani hayvanlar için mükemmel bir sığınaktı. Aynı şekilde kıyı kesimlerinde gelişmiş pek çok köy ve ilçe vardı.

Altın Nehir'i geçtikten sonra Marko Polo ve ekibi, Han (MÖ 206-MS 220) ve Tang (618-907) Hanedanlıkları'nın başkentliğini yapmış Şian şehrine vardılar. O dönemlerde Şian hâlâ anakara Çin'in büyük bir ticaret merkeziydi. Gelişimi iyi bir ulaşım ağıyla mümkün kılınmıştı. Şehirde pek çok yabancı ziyaretçi görülebiliyordu. Şehrin varoşlarında mozoleler, mabetler ve prenslik sarayları bulunuyordu.

Şian'ın ardından Marko Polo Siçuan'a vardı. Ona göre Siçuan harika bir şehirdi. 30 kilometreye yakın etki alanıyla Siçuan üç bölgeye bölünmüştü. Bu üç bölge üç farklı prens tarafından yönetiliyordu. Moğollar Siçuan'ı fethettikten sonra bu düzen nihayete erdi. Marko Polo bu şehirde de pek çok nehir ve köprünün olduğunu tespit etti.

Çin'in Şian şehrinde bulunan Dayan Pagoda (veya Büyük Kaz Pagodası) MS 652 yılında inşa edildi. Marko Polo bir defasında Şian'ın pek çok Çin Hanedanına başkentlik, pek çok hükümdara da ev sahipliği yaptığını belirtti

Yangtze Nehri boyunca bir 100 gün daha seyahat eden Marko Polo, Siçuan bölgesinin tamamını gezme fırsatını buldu. Seyahati esnasında leopar ve kaplan gibi pek çok yabani hayvan gördü. Yerel âdetler gerçekten çok ilginçti. Örneğin bekâr kadınların istedikleri erkeklerle yatma hakkına sahip olduklarını öğrendi. Bekâr kadınlar yabancı tüccarların pahalı hediyelerini ve mücevherlerini kabul edebiliyorlardı. Ne kadar çok hediye alırlarsa, şehrin bekâr erkekleri arasında o kadar popüler oluyorlardı.

Marko Polo daha sonra Yünnan'a vardı ve orada Dali, Xishuangbanna gibi yerleri ziyaret etti.

Üstlendiği her görevde Marko Polo yol boyunca gördüğü manzaraların ve duyduğu seslerin ayrıntılı gözlemini yapmıştı. Tüm bu ilginç gözlemler tam da Kubilay Han'ın dikkatini çeken şeylerdi. Marko Polo ne zaman göreviyle ilgili raporunu takdim etse, ardından yolculuk boyunca gördüğü her şeyin uzun bir tarifini yapıyordu. Tasvirleri heyecan verici oluyordu. Bu da Marko Polo'yu Kubilay Han'ın gözünde güvenilir ve muhakemesi kuvvetli bir adam yapıyordu.

Kubilay Han gitgide Marko Polo'yu daha çok takdir ediyordu. Çin'in haricinde onu başka egemen ülkelere ve topraklara da göreve gönderecekti. Bu fırsatlar sayesinde Marko Polo dünyanın bu kısmını herhangi birinden çok daha fazla kavrayabilmişti.

Çeşitli ülkeleri ve bölgeleri teftiş etmenin ötesinde Marko Polo'nun Yuan Devleti'ne yaptığı bir başka katkı da hain bir Bakanı, Ahmet Fanakati'yi tasfiye etmek oldu.

Yuan Hanedanlığının lacivert-beyaz renklerdeki bir porselen vazosu. Marko Polo seyahatnamelerinde porselen sanayisine değinen pek çok ayrıntıyı kayıt altına aldı

*Marko Polo'nun Yünnan'da gördüğü tüccarlar
inciler ve turkuvaz taşlar üzerinde anlaşırken
(15. yüzyıl baskısı, Marko Polo'nun Seyahatleri kitabından alınmıştır)*

Ahmet bir defasında imparatora özel tuz ticaretini yasaklamasını önermişti. Eşzamanlı olarak da ulusal bir çelik sanayisi geliştirmek için harekete geçti. Tüm bu gayretler o dönemde ulusu vuran finansal krizin hafifletilmesine yardımcı olmuştu. Bundan dolayı imparator tarafından pek seviliyordu. İmparator Ahmet'in hemen her önerisine olumlu yaklaşıyordu. Ne var ki o dönemde imparatorun övgüler alan Ahmet giderek kibirlenmeye başladı. Birtakım yolsuzluklara ve yasadışı faaliyetlere bulaştı. İmparator bu durumdan haberdar değildi.

Nihayet Veliaht Prens, Ahmet hakkında bir raporlama yapmaya karar verdi. Kubilay Han'ın huzuruna çıktı ve Ahmet'in bulaştığı tüm suçları kendisine aktardı. İmparator beyninden vurulmuşa dönse de

duyduklarının hiçbirine inanmadı. Veliaht Prens büyük hayal kırıklığı yaşadı. Marko Polo ise sabretmesini telkin ediyor, "Tilki kuyruğunu uzun süre saklayamaz. Hazırlıklı ve sabırlı olursak, kuyruğunu çıkardığı anda onu yakalarız" diyordu.

Gerçekten de halk Ahmet'in acımasızlıklarını kabul edilemez buldu ve ona karşı isyan etti. Ahmet'in kurbanları her gün adliye önünde buluşur ve gözleri yaşlı biçimde adaletin yerine getirilmesini isterlerdi. Bir süre sonra bu olaylar imparatorun dikkatini çekti. Marko Polo'ya danıştı ve fikrini sordu. İmparatorun talebi üzerine Marko Polo Ahmet'in yaptığı tüm kötülükleri ve yolsuzlukları anlattı. Nihayet imparator, Ahmet'in kötü bir adam olduğunu anladı ve infaz edilmesi için emir verdi.

Veliaht Prens bu sonuçtan çok memnundu. İmparatoru ikna etmede ve bu meselenin kapanmasında oynadığı rolden dolayı Marko Polo'ya minnettardı.

Marko Polo'nun Moğol İmparatorluğu Algısı

Marko Polo Seyahatnamesinde Kubilay Han'dan ve ülkesinden övgüyle söz etmişti. Ona göre Moğol İmparatorluğu insanlık tarihindeki en varlıklı imparatorluk, Kubilay Han ise en kudretli hükümdardı.

Marko Polo Kubilay Han'la ilgili doğum gününden av seferlerine, şahinlerle ilgili etkinliklerden imparatoriçeye, Yeni Ay Yılı kutlamalarından metreslerine kadar pek çok konuda detaylı tasvirler yapmıştır.

Marko Polo aynı zamanda Moğol İmparatorluğu'nun Batı'ya ve Güney'e yaptığı seferlerdeki savaşları da belgelemiştir. Ne var ki Marko Polo istilalar, kan ve ateş üzerine kurulu bu büyük imparatorluğun yalnızca 100 yıl yaşayacağını tahmin etmemiştir.

V EVE ŞANLI DÖNÜŞ

Zaman uçup gitmişti; Marko Polo, babası ve amcası Yuan Hanedanlığı için hizmet etmeye başlayalı 10 yıldan fazla olmuştu. Evlerini özlemeye başlamışlardı ve Venedik'e dönmenin özlemini çekiyorlardı. Bu arada Kubilay Han da yaşılanmıştı. Üçü de Kubilay Han'ın her an ölebileceğini düşünüyor ve o hayattayken gitmezlerse eve hiç dönememekten korkuyorlardı.

Marko Polo imparatora Venedik'e dönme konusunu pek çok kez açmış fakat imparatorun gönlü onun gitmesine razı olmamıştı. Dönüş yolculuğunun tehlikeler ve engellerle dolu olduğunu söylemiş, bu yüzden de Marko Polo'ya hayatını yeniden riske atmamasını önermişti. Eğer kalırsa, Marko Polo'ya istediklerini vereceğine dair de söz vermişti.

Bir gün İran'dan üç temsilci Çin'e bir evlilik teklifiyle geldiler. Kubilay Han bunu kabul etti ve Prenses Kökeçin'i İran kralına bahşetti.

Üç temsilci İran'a dönmeye hazırlanırken Moğol kumandanlarının aralarında cereyan eden çarpışma sebebiyle başkentte sıkışıp kaldılar. Yollar kapanmıştı.

O dönemde Marko Polo Hindistan görevinden henüz dönmüştü. Derhal imparatorun yanına gitti ve seyahat deneyimlerini kendisine aktardı. Üç temsilci de bunları duydular. Marko Polo'nun kabiliyetli bir denizci olduğunu düşündüler. Marko Polo'dan kendilerine İran'a kadar gemiyle refakat etmesini talep ettiler. Bu Polo ailesi için müthiş bir haberdı. Temsilcilerden imparatorun onayını almalarını istediler. İmparator Marko Polo'nun gitmesine razı değildi fakat sonunda insafa geldi. Ne var ki Marko Polo'dan İtalya'da bir süre kaldıktan sonra Çin'e dönmesini talep etti. Marko Polo da bunu kabul etti.

Kubilay Han Marko Polo'ya, babasına ve amcasına iki altın madalya ve pek çok değerli parça bahşetti. Marko Polo'ya eşlik etmesi için 2 sene boyunca yeterli miktarda tedarik sağlayacak 14 gemi hazırlanmasını emretti. Kubilay Han aynı zamanda Fransa, İngiltere ve İspanya krallarına hitaben yazdığı mektupları da Marko Polo'ya verdi.

1291'de Marko Polo, babası ve amcası nihayet 17 sene boyunca yaşadıkları Çin'i geride bırakarak, Fujian vilayetine bağlı Quanzhou'dan yola çıktılar.

İmparatorun görevlendirdiği Marko Polo, Prenses Kökeçin'i hiç ihmal etmedi. Prenses de onu kendi ailesinden biri olarak görüyordu. Denizde şartlar önceden kestirilemiyordu ve yolculuk tehlikelerle doluydu. İran'a varmaları 2,5 sene aldı. Quanzhou'da 1.600 kişilik işçi ve denizciden oluşan mürettebat, İran'a varıldığında 18 kişiye inmişti.

Marko Polo İran'a ulaştığında Kral Argun vefat etmişti bile. Yerel âdetlere göre Prenses Kökeçin yeni Kral Hasan'la evlenecekti.

Marko Polo ve ailesi İran'da 9 ay dinlendiler. Venedik'e yola çıkacakken Kökeçin kendilerine hediye olarak 4 altın madalyon verdi. Madalyonların üzerinde Kral Hasan'ın kraliyet fermanları işlenmişti. Bu fermanlar Marko Polo ve ailesine yol boyunca at verilmesini, yol harcamalarının karşılanmasını ve silahlı muhafızların onlarla eşlik etmesini öngörüyordu. Bu sayede Marko Polo ve ailesi yol boyunca durdukları her yerde çok iyi karşılandılar.

*Quanzhou şehrinde Marko Polo'nun Çin'den gidişini anan bir abide.
Marko Polo ve ailesi eve dönmek üzere bu limandan yola çıktılar*

Seyahat esnasında Marko Polo Kubilay Han'ın vefat haberini öğrendi. Adeta yıkılmıştı ve Çin'e dönme planlarını iptal etti. Marko Polo için Kubilay Han cesur, bilge ve adil bir hükümdardı. Sonraları Kubilay Han hakkında şunları söyleyecekti: "Bu adam Tanrı'ya eşti. Çok bilge ve kabiliyetli bir insandı. İmparatorluğu ve halkı için müthiş bir hükümdardı. Aynı zamanda çok incelikli bir karaktere sahipti."

Ticaret gemisi son olarak Çanakkale Boğazı ve Ege Denizi'nden geçerek Adriyatik Denizi'ne giriş yaptı. Gemi kuzeybatı istikametinde yol almaya devam etti ve yavaşça Venedik'e doğru devam etti. Venedik ufukta görününce Marko Polo ve ailesi büyük bir duygu dalgasıyla sarsıldılar.

Marko Polo Venedik'i terk ettiğinde 17 yaşında genç bir adamdı. Şimdiye 42 yaşındaydı ve gür sakalları vardı.

Memleketlerine 20 yılı aşkın bir süredir ilk defa ayak basan bu üç adam bir anda gözyaşlarına boğuldular. Ne var ki yakında hemşerilerinin önüne nasıl çıkmaları gerektiğine dair anlaşılmazlığa düşeceklerdi.

Nikolo Polo en güzel ipek elbiseyle, mücevherli yüzükler ve incilerle bezeli bir şapkayla çıkmalarını önerdi. Bu onları kalabalıkta diğer zengin ve unvan sahibi insanlardan ayıracaktı. Matteo Polo ailelerine ve akrabalarına haber salması için birini göndermeyi teklif etti. Marko Polo ise ikisiyle de aynı fikirde değildi. Ailelerine ve akrabalarına sürpriz yapmanın daha doğru olacağını söyledi. Aynı zamanda onları zenginliklerini göstermek noktasında uyardı. Marko Polo'nun ısrarı karşısında babası ve amcası bu tavsiyeye uyma kararı aldılar.

*Çinlilerin icat ettikleri pusula.
Marko Polo pusulanın önemini denizde
bizzat tecrübe etmiş ve bundan kitabında
bahsetmiştir*

Üçü yerel bir otele giriş yaptı. Akşam yemeğinden sonra üçü de Moğol kıyafetlerini kuşandılar. Kıyafetleri Çin'den yola çıkmadan hemen önce almışlardı fakat 2,5 yıl denizde kaldıktan sonra kıyafetleri eskimişti. Ne var ki Marko Polo daha fazla abartılması gerektiğini düşünüyordu; kıyafetlerinde fazladan bir iki delik de kendi açtı.

Nihayet evlerine vardılar. Marko Polo kapının önündeki basamakta durdu ve zili çaldı.

Evden "Kim o" diye bir ses geldi.

"Benim, Marko Polo."

İtalyancayı doğru konuşmak için adeta mücadele veriyordu fakat Moğol diline daha aşina olmuştu.

Evdeki kimse kapıya yönelmedi, kendilerine bir şaka yapıyor sanmışlardı. Marko Polo zili tekrar çaldı ve yüksek sesle kendisinin, baba-

sının ve amcasının isimlerini duyurdu.

Evde kısa süreli bir te-reddüt hâli yaşandı. Herkes üç adamın da yabancı diyarlarda öldüğünü düşünüyordu. Şimdi nasıl ortaya çıkabilirlerdi?

Nihayet birisi kapıyı açtı. Üç adamı da dikkatlice inceledi. Daha çok başboş serserilere benziyorlardı. Bir müddet sonra onları nihayet tanıyabildi. Gerçekten de onlar Nikolo Polo, Matteo Polo ve Marko Polo'ydu!

Komşular da durumdan haberdar oldular ve üç adamı görmek için geldiler. Tonla soruları vardı. Marko Polo, babası ve amcası yorulmaksızın hepsine cevap verdiler. Geçtiğimiz 24 yılın tecrübelerini onlarla paylaşmak için can atıyorlardı.

Birkaç gün sonra tüm akrabaları ve arkadaşları için nefis bir ziyafet düzenlediler. Misafirler masalara yerleşince Marko Polo hizmetçiye suyla dolu bir leğen getirmesini söyledi. Bu misafirlerin ellerini yıkamaları içindi. Bu hareket karşısında biraz afallamışlardı. Marko Polo onlara bunun bir Moğol geleneği olduğunu, Moğolların yemekten önce ellerini yıkadıklarını, böylelikle yemeği temiz ellerle yediklerini anlattı.

Harikulade bir ziyafet olmuştu ve misafirler Doğu mutfağının çeşitliliği karşısında şaşırıp kalmışlardı. Onlar için bu yepyeni bir deneyimdi. Uzun, ince, beyaz, yumuşak ve enfes kokan bir şeyden yapılan bir yemek vardı. Tüm misafirler çatallarıyla yemekten almak için büyük gayret sarf ettiler fakat yine de yemeyi beceremediler. Dönüp ev sa-

*Marko Polo'nun memleketi, Venedik.
Marko Polo ve ailesi 20 yıllık bir aradan sonra
Venedik'e döndüklerinde kendi evleri olan bu evi
neredeyse tanıyamamışlardı*

hiplerine baktıklarında Marko Polo, babası ve amcasının parmakları arasında iki ince çubuk tuttuklarını gördüler. Çubukları beceriyle hareket ettiriyor gibiydiler ve çubuklar yemeği tabaktan almak için pek işe yarar duruyordu. Bir misafir büyük bir hevesle ev sahiplerine bu iki çubuğun ne olduğu ve ne yediklerini sordu. Marko Polo onlara bunların Uzakdoğu'da kullanılan yemek çubukları olduğunu ve uzun ince şeye de erişte dendiğini söyledi.

Ziyafet başladığında Marko Polo, babası ve amcası upuzun kırmızı kaftanlar giyiyorlardı. Masaya oturduktan sonra pamuklu giysiler giydiler ve kaftanları hizmetçilere verdiler. Misafirlere bunun bir Moğol geleneği olduğunu ifade ettiler. Yemeklerin ardından üçü kaz tüyü kıyafetleri üzerlerine geçirdi ve pamuk giysileri tıpkı ilk defasında olduğu gibi hizmetçilere verdiler. Sonra olanlar ise misafirleri tam anlamıyla şaşkına çevirdi. Marko Polo Venedik'e geldiklerinde giydiği yırtık pırtık, paramparça olmuş kıyafeti çıkardı. Ardından keskin bir bıçakla dikiş yerlerini açtı ve içinden çıkan mücevherleri ortaya döktü. Masa bir anda ısıldayan değerli taşlarla kaplanmıştı. Aslında olan şuydu: Üçlü Çin'den ayrılmadan evvel tüm paralarını değerli taşlara çevirmişti. Bu taşları kıyafetinin içine saklamak kimin aklına gelirdi? Üzüm kadar büyük ve rengârenk bu güzel mücevherler karşısında misafirlerin gözleri kamaşmıştı. Misafirler o gece pek memnun kaldılar ve üç ev sahibini de kucaklayarak onlara takdirlerini ve saygılarını sundular. Hepsi Marko Polo ve ailesinin Venedik'in onur ve gurur kaynağı olduğunu düşünüyordu.

Marko Polo'nun hikâyesi kısa zamanda çok uzaklara yayıldı. Doğu'daki hikâyelerinin bir parçasını bile olsa duymak için sabırsızlanan bir sürü Venedikli tarafından ziyaret ediliyorlardı. Pek çok genç adam Marko Polo'yla sohbet etmek için geldi ve ona sorular sordular. Marko Polo hepsine hoşgörülle cevap verdi. Kubilay Han'dan ne zaman bahsetse imparatorun gelirinin 1 ila 1,5 milyon arasında bir meblağ olduğunu söylerdi. Çin'in zengin doğal kaynaklarıyla alakalı da benzer rakamlar verirdi. Kısa sürede Marko Polo'ya "Milyoner Marko" lakabı takıldı. Aynı şekilde evi de "Milyoner Konağı" adını aldı.

VI

HAPİSTE KİTAP YAZARLIĞI

Marko Polo Venedik'e döneli artık 3 yıl olmuştu. 1298 yılında Venedik, bir başka ticaret merkezi olan Cenova'yla ticaret pazarları için amansız bir çatışmaya girmişti. Marko Polo kendisini ve Venedik'in ticari menfaatlerini korumak adına savaşa gönüllü olarak katılmış ve deniz donanmasının kumandanlığına getirilmişti.

Bir savaşta Venedik Cenova tarafından yenilgiye uğratılmış, Marko Polo da yaralanmış ve bilincini yitirmişti. Kendine geldiğinde bir Cenova gemisinin kamarasında yatıyordu. Bu rutubetli ve sıkışık yerde Marko Polo'yla birlikte onlarca Venedikli asker hapsedilmişti. Yaralı askerlerin acıdan inlediklerini duyabiliyordu. Yanındaki bir askere danıştıktan sonra Cenova Limanı'na geldiklerini öğrendi. Marko Polo yarasının acısından kıvranıyordu ve o kadar zayıftı ki hizmetkârının yardımına muhtaçtı.

Hizmetkârı Marko Polo'yu acı içinde görmekten dolayı çok üzgündü. Efendisine biraz su vermeleri için Cenovalı askerlere yalvardı. Askerler reddettiler. Marko Polo'nun hizmetkârı yeniden, "O bizim kumanda-

nımız. İsmi Marko Polo. Kendisi Venedik'in tanınmış asil ve milyonerlerindendir" dedi. Fakat bu hiçbir işe yaramıyordu. Askerler su vermediler.

Sonraki birkaç gün boyunca Marko Polo yüksek ateşten dolayı sayıkladı durdu. O anlarda eğer Çin'e dönmüş olsaydı ne olurdu onu düşünüyordu. Doğu'daki tecrübelerini sayıklıyordu.

Diğer tutsaklar Marko Polo'nun ağzından çıkan şeylere inanmakta zorlanıyorlardı. Yalan söylediğini düşündüler ve onu dövdüler. Marko Polo'nun hizmetkârı efendisinin ıstırabından dolayı çok dertliydi ve onu korumaya çalışıyordu. Onlara, "Ona vurmayı kesin! Bütün söyledikleri doğru!" diye bağırdı.

Tam o anda gardiyan içeri girdi. Tutsaklara Marko Polo'yu niçin dövdüklerini sordu. Onlar da Marko Polo'yu gösterdiler ve yalancının biri olduğunu, herkesi kandırmaya çalıştığını söylediler. Zayıf düşen Marko Polo'nun konuşmaya ve kendini savunmaya mecâli kalmamıştı. Marko Polo'nun hizmetkârı gardiyana, "Efendimin ismi Marko Polo'dur ve kendisi bizim kumandanımızdır. Eskiden tüccardı ve ticaret yapmak için çok uzak diyarlara seyahat etmiştir. Tüm söyledikleri doğrudur; gittiği yerleri anlatan hikâyelerdir. Yalan söylemiyor. Lütfen söylediklerine inanın" dedi.

Gardiyan duyduklarından dolayı neşelenmişti. Hizmetkâra, "Gezdiği yerler bu kadar güzel miymiş? Niye diğerleri ona inanmıyorlar" diye sordu.

Marko Polo'nun Seyahatleri'nin 1447 tarihli Almanca baskısının kapağı. Kapaktaki portre Marko Polo'yu resmediyor. Bu, kitabın ilk basılı nüshasıdır

Hizmetkâr, "Efendim, anlattıkları çok ama çok uzak yerlerle ilgili. Hikâyeye konu olan kişiler ve yerlerin hepsi burada aşına olduklarımızdan çok farklı. Bu yüzden diğerleri ona inanmıyorlar. Fakat efendim, söyledikleri doğrudur. Ayrıca kendisi çok zengin ve milyonlar eden bir adam. Ailesi onu geri almak için yüklü bir fidye ödeyebilir" diye cevap verdi.

Bu son nokta gardiyanın dikkatini çekti. Kendisi ilginç hikâyeleri dinlemeyi seven biriydi. "Pekala, bundan böyle ikinize inanacağım. Ailesi fidye verip onu kurtarana kadar sağlığından ve emniyetinden sorumlu olacağım. Şimdi beni başka bir odaya kadar takip edin. Orada daha rahat edecektir. Ayrıca hikâyeye anlatmayı seven başka biri daha var" diyerek karşılık verdi.

Hizmetkâr çok memnun olmuştu ve Marko Polo'yu alelacele destekleyerek gardiyanı diğer odaya kadar takip etti. Burası gerçekten de çok daha temiz ve rahat bir odaydı. Masaları, koltukları ve yatakları vardı. En önemlisi de odanın ferah bir havası vardı ve odanın penceresinden gökyüzü görünüyordu. Bu, Marko Polo'nun iyileşme sürecini hızlandıracaktı.

Bir süre sonra hizmetkârın özenli bakımı sayesinde Marko Polo düzeldi. Yatağından kalkmaya ve etrafta gezinmeye başladı. İlk defa kendisinden biraz daha yaşlı olan koğuş arkadaşıyla konuştu. Koğuş arkadaşı kendini Rustichello olarak tanıttı. Pisa'dan geliyordu. Pisa ile Cenova arasındaki savaş esnasında hapsedilmişti.

哥 元
博 代
羅 客
遊 卿
記 馬

梁 啓 超 題

*Marko Polo'nun Seyahatleri'nin 1913'te yayımlanan ve Wei Yi tarafından çevrilen ilk Çince baskısı.
Kitabın ismi Liang Qichao tarafından yazılmıştı*

Marko Polo'nun Seyahatleri'nin 1953 tarihli ve Fransızcadan Feng Chengjun tarafından çevrilen baskısı. Kitabın en yaygın okunan Çince baskısı budur

Marko Polo, "Anlatılanlara göre iyi bir hikâyeciymişsin. Gardiyan yazdığın hikâyeleri okumaya bayılıyormuş" diye söze başladı.

Rustichello, "Evet, ben bir yazarım. Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri'ni yazdım. Gardiyana gelince, dikkatli bir hikâye dinleyicisi ve okuyucusudur. Sanırım senden de aynısını bekliyor" diye cevap verdi.

"Bu doğru değil. Ben yazar değilim. Tüccarım. Diğerlerinin duydukları seyahatlerim esnasında deneyimlediğim olaylardı" diye düzeltti Marko Polo.

Rustichello, "Pek mütevazısın. Sen ateşliyen döktürdüğün hikâyeleri duydum. Benim kurguladıklarımın çok daha iyiler. Eminim hikâye uydurmakta benden çok daha yeteneklisindir" diye anında karşılık verdi.

Marko Polo onu ikna etmeye çalışarak, "Hayır, hayır. Tüm söylediklerim doğrudur. Gerçekten oldular. Onları uydurmadım. Herkes, her yer, her olay... Gerçekten vardılar" dedi.

Rustichello'nun adeta dili tutulmuştu. Bir an için sessiz kaldı. Ardından Marko Polo'ya, "Anlattığın bu hikâyeler nerede geçti peki? Hangi ara oradaydın ve orada ne kadar kaldın" diye sordu.

"17 yaşında babam ve amcamla yola çıktım. Orada yaklaşık 20 sene yaşadım. Venedik'e döndüğümde 42 yaşındaydım. Gittiğim yerin adı Çin'di."

"Çin! Neredeyse 20 yıl!" diye şaşakalmıştı Rustichello.

Bu sıradan görünümlü Venediklinin gerçekten bu denli efsanevi tanındıklarının olmasına inanamıyordu. Üstelik bu denli uzak bir diyar-da bu denli uzun bir zaman kalmıştı. Heyecanlanarak Marko Polo'ya, "Orada olan biten her şeyi hâlâ hatırlıyor musun" diye sordu.

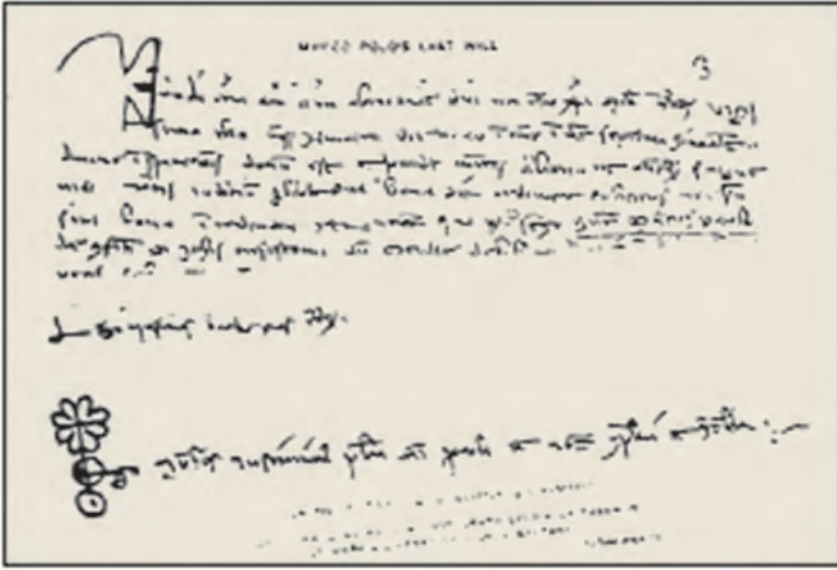
"Elbette hatırlıyorum! O olayları asla unutamam" dedi Marko Polo, uzaklara dalarak.

Rustichello çok heyecanlıydı. Marko Polo'nun elini kavradı ve içtenlikle "Efendim bu hikâyeleri kağıda dökmek isterseniz, bu harika olur. Birçok insanın ilgisini çeker. Tüm bu deneyimlerinizi paylaşmak istemez misiniz? Bunları daha çok insanın bilmesini istemez misiniz? Bu hikâyeler inanılmaz ve bunları yazmazsanız çok yazık olur. Neden işbirliği yapmıyoruz? Hikâyelerinizi yazmakta size yardımcı olabilirim!" diye adeta yalvardı.

Rustichello'nun talebini uzunca değerlendiren Marko Polo, bu teklifi kabul etti.

Rustichello aceleyle masasına geçti, kalemini aldı, bir kâğıt çıkardı ve Fransızca şunları yazdı:

"Tüm krallara, generallere, bakanlara, vatandaşlara ve tüm halklara. Dünyadaki farklı ırkları anlamak istiyorsanız, halkların farklı manzaraları, sesleri, gelenekleri ve yaşam tarzları hakkında daha fazlasını anlamak istiyorsanız, o hâlde Bay Marko Polo'nun seyahatnamelerini okuyunuz!

Marko Polo'nun İtalyanca son sözleri.

Marko Polo'nun biyografisini incelemek isteyenler için önemli bir kaynak

Bay Marko Polo zeki ve kendini geliştirmiş bir Venediklidir. Başka bir ülkeye gitme, o ülkenin manzaralarını görme ve seslerini duyma deneyimini tadamayan herkes için Bay Marko Polo inanılmaz karşılaşmalarını basit bir dilde kitlelerle paylaşmaya karar verdi. Bu kitabın yazılış tarihi 1298'dir. Cenova hapisanesinde arkadaşı Rustichello'ya dikte edilmiş ve onun tarafından kayıt altına alınmıştır..."

Böylelikle Rustichello Marko Polo'nun kendisine dikte ettiği hikâyeleri yazmakla dört sene geçirdi. Birlikte destanı bitirerek adını *Marko Polo'nun Seyahatleri* koydular.

Marko Polo'nun Seyahatleri yayımlandıktan hemen sonra anında en çok satılanlar arasına girdi. Popülarlığı büyük bir hızla tüm Avrupa'ya yayıldı. 14. yüzyılın başında, Marko Polo hâlâ hayattayken, kitabın eski Fransızcada, çeşitli İtalyanca diyalektlerinde ve Venedik dillerinde versiyonları mevcuttu. Hepsı bugüne dek muhafaza edilmiştir. 1477'de *Marko Polo'nun Seyahatleri*'nin ilk basılı örnekleri Alman dilinde ve Latince versiyonuyla kitlelere sunulmuştur.

Kitabın kendisine sağladığı başarıyla Marko Polo büyük bir üne kavuştu. Durum böyle olunca, Cenova'nın onu serbest bırakmaktan başka çaresi kalmadı. O günden sonra Marko Polo Venedik'te yaşamayı sürdürdü, evlendi ve ticaret yapmaya devam etti. Bir daha seyahat etmedi. Babası Nikolo Polo 1300 yılında, amcasıysa 1315-1320 aralığında ardı ardına vefat ettiler. Marko Polo Ocak 1324'te ağır şekilde hastalandı ve mirasıyla ilgili bir vasiyetname yazdı. Ondan sonra kimse Marko Polo'nun ne kadar daha hayatta kaldığını bilmiyor. Tahmin edilene göre Marko Polo'nun ölümü Haziran 1325'te vuku buldu. Kabrinin izi hiçbir zaman bulunamadı. Vasiyetine göre Aziz Laurence Kilisesi'ne gömülmüş olması gerekiyor. Aslına bakılırsa, Aziz Sorvino Kilisesi'ne gömüldüğüne dair inanışlar da vardır. Marko Polo'nun neye benzediğine dair kimsenin bir bilgisi yoktur. Onunla alakalı tüm resimler ve portreler hayal ürünüdür.

Marko Polo'nun Diğer Asya Ülkeleriyle İlgili Kayıtları

Marko Polo Venedik'ten Çin'e giderken Batı Asya ve Orta Asya'dan geçti. Yuan Hanedanlığı'nın hizmetinde geçen sürede Güney Asya ve Güneydoğu Asya büyükelçisiydi. Seyahatnamesinde bu bölgedeki Asya ülkelerinin ayrıntılı bir tasviri vardı.

Marko Polo bu ülkelerin doğal kaynaklarını, ticaret şartlarını, halklarının dillerini, geleneklerini, âdetlerini, dini inançlarını vb. kayıt altına aldı. Bu ülkelerde gördüğü sarayların ve pagodaların¹ detaylı tasvirlerini yaptı. Tasvirlerinde bu ülkelerdeki altın ve mücevher bolluğunu özellikle vurguladı.

Ne var ki kitapta bazı kulaktan dolma bilgilerde abartılar mevcuttu. Örneğin Japonya'da kralın sarayının çatısının saf altından inşa edildiğini ve odaların altın tuğlalardan yapıldığını, pencere çerçevelerinin dahi altın olduğunu söylemişti.

Marko Polo'dan önce hiçbir Avrupalı, Asya hakkında bu kadar kapsamlı ve derin bilgiye sahip değildi.

1 Uzakdoğu Tapınakları. (YN)

VII

MÜTHİŞ BİR SEYAHATNAME

Rustichello, *Marko Polo'nun Seyahatleri*'ni tamamladıktan sonra kitap 700'ü aşkın yıl boyunca birçok dile çevrildi. Pek çok âlim, üzerinde araştırma yaptı ve kitapların farklı versiyonlarını birbirleriyle kıyasladı.

Marko Polo'nun Seyahatleri toplam dört ciltten oluşuyor. Birinci cilt Marko Polo'nun Doğu seyahatlerinin başlangıcından Yuan Hanedanlığı'nın başkentine varana kadarki tanışıklıklarının hikâyelerini anlatıyor. İkinci cilt Marko Polo'nun Yuan Hanedanlığı'nın hizmetinde olduğu dönemi ve Çin'in çeşitli yerlerini ziyaretlerini kapsıyor. Üçüncü cilt Marko Polo'nun Japonya, Vietnam, Sri Lanka, Endonezya, Hindistan gibi ülkelerle Hint Okyanusu'ndaki ve Doğu Afrika'daki diğer adalara yaptığı ziyaretleri konu alıyor. Dördüncü cilt ise Moğolistan'ın çeşitli fetihleri ve savaşlarını, özelde ise Rusya'yla olan savaşını anlatıyor. Her cilt özel bir tarihsel olayı ele alan bölümlere bölünmüştür. Dört cildin toplamı 229 bölümden oluşuyor.

Marko Polo'nun Seyahatleri Asya üzerine bir kitaptır. Doğu Asya, Orta Asya, Batı Asya ve Güneydoğu Asya'da cereyan eden tüm olayları

ve olguları kayıt altına almıştır. Marko Polo'nun çoğu şehir tasvirleri doğal manzaraları, yerel ürünleri, hava durumlarını, ticareti, halkları, dinleri, gelenekleri ve pratikleri içinde barındırıyordu.

Marko Polo'nun Seyahatleri'nin odak noktası hiç şüphesiz Çin'dir. Marko Polo 17 sene Çin'de yaşadı. Ülke içinde pek çok seyahat yaptı. Bu seyahatler kuzeybatıdan kuzeye, güneybatıdan güneye kadar birçok bölgeyi kapsadı. Seyahat hikâyelerinde refah düzeyi yüksek Çin şehirlerini, devasa sarayların azametini, gelişmiş ulaşım ve altyapı sistemlerini ve zenginliğin sınırsızlığını anlatmıştı.

Çin'in tasvirine yoğunlaşan ikinci cilt toplamda 82 bölümden oluşuyor ve kitabın en önemli kısmını oluşturuyor. Bölümlerin çoğu Kubilay Han'ın ve Yuan Hanedanlığı'nın başkenti Dadu'nun hikâyelerini anlatıyor. Marko Polo Dadu'yu, "İyi organize olmuş bir satranç seti gibi... Güzelliği ve mükemmelliği kelimelerin ötesinde" bir şehir olarak tarif ediyor. Kraliyet sarayının mimarisiyle ilgili olarak da son derece süslü olan duvarları, uzaktan parlak kristal gibi gözüken güçlü renklerle bezeli tavanları ve çatıları anlatıyor. Marko Polo sarayların şıklığından ve iç kısımlarının dekorundan çok etkilenmişti. Pekin'i de şaşırtıcı manzaralarıyla birlikte, gelişmiş ve yoğun bir ticari merkez şeklinde tanıtlıyordu. Pekin'in ithal ettiği malların dünyanın diğer tüm şehirlerinden üstün olduğunu söylüyordu. Gerçekte Marko Polo'nun Dadu'dan kastı, günümüzdeki Pekin'dir. *Marko Polo'nun Seyahatleri*'nde bu tip tasvirleri okumak, Pekin'in 700'ü aşkın yıl önceki hâlini zihninizde canlandırmamıza yardım ediyor.

Marko Polo aynı zamanda kitabındaki bir bölümü sevgili Hangzhou'suna ayırdı. Hangzhou'nun nüfus yoğunluğu 1,6 milyonu buluyordu. Şehir temiz ve düzenliydi ve ticarete oldukça gelişmişti. Ayrıca yoğun bir kara ve deniz ulaşım ağı vardı. Marko Polo Hangzhou'nun yerlilerinin yabancı ziyaretçilere karşı dost canlısı ve misafirperver olduklarının da altını çizmişti. Xihu'ya yani Batı Gölü'ne de övgüler dizmiş ve bu harikulade şehirde yaşamayı cennette olmakla eşdeğer tutmuştur.

Pekin'deki Yuan Dadu tarihi sit alanında bulunan Moğol at heykelleri. Şehrin surları sıkıştırılmış topraktan inşa edilmişti. Surların 12 kilometresi bugün kale hendekleriyle çevrili bir şekilde hâlâ ayakta duruyor

Bir tüccar olarak Marko Polo gittiği her yerde yerel ürünleri ve ticari faaliyetleri dikkatle incelemiştir. Ticaret tarihi boyunca doğudan gelen mücevherler, baharatlar ve ipek, Batılılar tarafından daima ilgiyle karşılanmıştır. Dolayısıyla tüm bu ürünlerin Marko Polo'nun da ilgisini çekmesi doğaldı. Seyahat yazılarında Baoying, Nankin ve Ciciang gibi Çin'in güney şehirlerinden bahsederken, yerel ipek sanayisinin özel tasvirini yapmayı ihmal etmezdi. Yünnan ve Dali'yi tarif ederken, bu şehirlerin bolluk içinde, altın ve gümüş içinde yüzdüğünü anlatmıştı. Doğal kaynakların bu yoğunlukta erişilebilir olması kitap boyunca irdeleniyor. Bu durum Hindistan, Endonezya ve Sri Lanka gibi bolca değerli taş, inci ve baharat üreten ülkelerin tasvirinde de görülebiliyor.

Marko Polo'nun kitabındaki Çin tasviri yalnızca gelişmiş ve kalkınmış şehirlerle ilgili değil. Kitap aynı zamanda kuytu, ilkel ve düşük nüfuslu şehirleri de ele alıyor. Marko Polo bir keresinde Yünnan'a gider-

*Bir Kitan (Çin'de yaşayan etnik bir grup).
Resim Marko Polo'nun Seyahatleri'nden alınmıştır*

*Yuan Hanedanlığı'nın Kadınları.
Resim Marko Polo'nun Seyahatleri'nden alınmıştır*

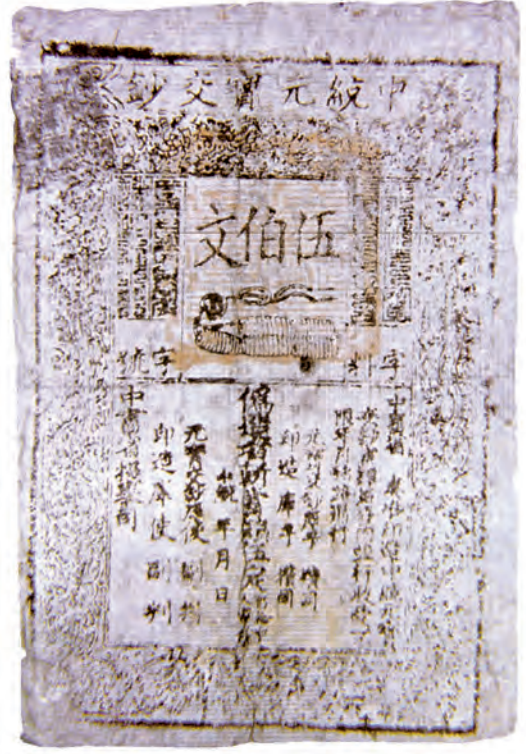
ken Tibet'in doğu bölgesini ziyaret etti. *Marko Polo'nun Seyahatleri*'nde Tibet'e iki bölüm ayırmıştır. Bu bölümlerde gördüğü arazinin genişliğinden ve birbirlerine bağlı nehirlerin oluşturduğu göllerden bahseder. Tibet halkının çoğu tarımla uğraşüyor ve çiftlik hayvanları besliyordu. Basit ve sade kıyafetler giyiyorlar ve oldukça tasasız bir hayat sürüyorlardı. Marko Polo bir defasında devasa boyutlarda vahşi bir sığırdan söz ediyor. Aynı şekilde tuhaf görünümlü ve her ay vücudundan acayip bir madde salgılayan bir yaratıktan da bahsediyor. Bu madde yere yayılır ve kokusu çok uzaklardan duyulurdu.

Marko Polo'nun Seyahatleri'nde iki bölüm Yuan Hanedanlığı'nın parasına ve kömür kullanımına ayrılmıştır. Çin'de kömür kullanımı o dönem uzun yıllardır zaten mevcuttu. Marko Polo'ya göre Kubilay Han darphaneyi Dadu'da konumlandırmıştı. Parası dut ağaçlarının ka-

buklarından yapılıyordu. Kâğıt para Çin'in içinde herhangi bir ürünün satın alımında ve dış ticarete yaygın olarak kullanılırdı. Marko Polo kolaylıkla erişilebilir olan kömürden ve meydana getirdiği yakıttan da söz ediyor. Kömürün odundan daha uzun süre yandığını söylüyor. Gerçekte Çin halkının kömürü bir yakıt aracı olarak kullanması en az Han Hanedanlığı kadar eskiye dayanıyordu.

İlk defa 14. yüzyılın başlarında yayımlanan *Marko Polo'nun Seyahatleri*, Doğu'nun manzaralarının ve seslerinin derlemesidir; pek çok Avrupalının önceden duymadığı bir derleme. İçeriğinin yeniliği Avrupa'da pek çok insanı cezbetmişti. Herkes kitabı okumak için can atıyordu.

Kısa bir sürede kitap en çok satanlar listesine girdi. Pek çok okuyucu Doğu'nun ekonomik ve kültürel olarak refah içinde olduğundan şüpheliydi. Marko Polo aynı zamanda kendisini sapkın olarak nitelendiren bir grup insanla da karşılaştı. Hristiyan dünyasının ötesindeki dünyanın şeytanın cehennemi ve karanlıklar diyarı olduğunu öne sürüyorlardı. Kitapta yazılanları kabul etmekte güçlük çekiyorlardı, zira Avrupa'nın doğuyla kıyaslanamayacağını düşünüyorlardı. Kitabı Hristiyanlığın tanrısına karşı küfür sayıyorlardı. Pek çok insan Marko Polo'yu yalancı olmakla itham edip kitabının saçmalıklarla dolu olduğunu söyledi. Bu şiddetli muhalefetin ortasında kalan Marko Polo nihayet Katolik Kilisesi tarafından mahkemeye çıkarıldı.

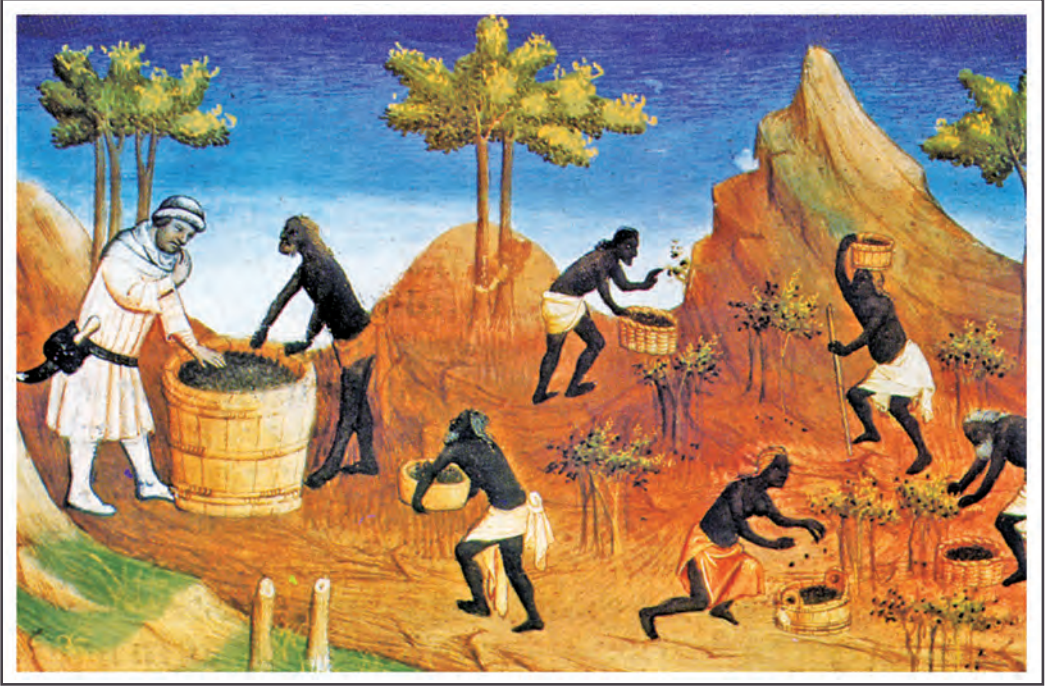
*Kubilai Han zamanında tedavülde olan kâğıt para.
Marko Polo'nun anlatımlarından sonra
Avrupalılar kâğıt paraya hayran kalmışlardı*

*Kubilay Han kâğıt para için altın ve gümüş takas edenleri denetlerken
(Marko Polo'nun Seyahatleri'nin 15. yüzyıl baskısından alınmıştır)*

Tüm bu şüphelerin ve suçlamaların karşısında Marko Polo duruşundan taviz vermedi. Ölmeden evvel bazı akrabaları ve arkadaşları onun cennete kabul edilmeyeceğinden dolayı endişeliydiler. Onu günah çıkarması için ikna etmeye çalışıp, ruhunun selâmeti için kitabında yazılanları inkâr etmesini istediler. Marko Polo bunları reddetti ve bu kitapta hiçbir yalan ifade olmadığına dair iddiasını yineledi. Üstelik tecrübe ettiklerinin en fazla yarısını anlattığını da paylaştı.

Birçok Avrupalının *Marko Polo'nun Seyahatleri*'ne karşı çıkmasının sebebi Doğu ile Batı arasındaki kültürel alışverişin çok yavaş işlemesiydi. Bu onları Doğu'nun ilkel ve barbar olduğunu düşünmeye sevk ediyordu. Bunun haricinde, gerçekten de *Marko Polo'nun Seyahatleri*'nin bazı içerikleri rivayetlere dayalı ve abartılıydı. Bu anlatımlar sebebiyle pek çok âlim sonraki yıllarda Marko Polo'nun hiçbir zaman Doğu'ya gitmediğine ve kitapta yazdıklarını başkalarından duyduğuna inandılar. Hatta bazı araştırmacılar Marko Polo'nun aslında hayali bir karakter olduğunu, hiç var olmadığını bile iddia ettiler.

*Marko Polo'nun Hindistan'da gördüğü karabiber toplayıcıları
(Marko Polo'nun Seyahatleri'nin 15. yüzyıl baskısından alınmıştır)*

*Marko Polo'nun Hindistan'da rastladığı kıymetli taş toplayıcıları nehirde çalışırken
(Marko Polo'nun Seyahatleri'nin 15. yüzyıl baskısından alınmıştır)*

Marko Polo'nun Seyahatleri'ne göre 14. yüzyıl Avrupa ve Asya haritası

Diğer taraftan kitabın içeriğinin özgünlüğünü doğrulamış pek çok araştırmacı da var. *Marko Polo'nun Seyahatleri*'nin kusurlarını ve zayıflıklarını tespit etmekle beraber bunların Marko Polo'nun zayıflayan hafızasından ve rivayetlerin doğrulanamamasından ötürü olabileceğini söylediler. Onun dışında içeriklerin çoğu doğru bilgiler içeriyordu. Gerçekten Marko Polo adında biri vardı ve gerçekten Çin'e gitmişti. Böylelikle hem Marko Polo hem de *Marko Polo'nun Seyahatleri* hak ettiği değeri gördü. Doğu'yla ilgili yayımlanan ilk kitap ve bir Batılı'nın bakışıyla yazılmış olmasından ötürü *Marko Polo'nun Seyahatleri* doğuyla ilgilenen ortaçağ Avrupalılarına yeni ufuklar açtı. Pek çok Avrupalı araştırmacı entelektüel kitaptan öğrendiklerini kendi yazılarına dahil ettiler. Özellikle haritacılar kitaptan epeyce istifade ettiler. Örneğin 1375 tarihli İspanyol Katalonya'sının haritası ortaçağ dönemlerinin en kıymetli haritası olarak saygı görmüştür. Bu harita *Marko Polo'nun*

Seyahatleri temel alınarak çizilmiştir.

Marko Polo'nun Seyahatleri aynı zamanda gemiciliğin ve deniz sanayisinin de gelişimine önayak olmuştur. İnsanlara seyahat etmek için ilham verdi ve onların Doğu'ya ilgi duymalarını sağladı. Pek çok maceracı, gemici ve kâşif kitabın okuyucularındandı. Kitap onlara hem ilham veriyor hem de onları cesaretlendiriyordu. Kitap, 15. yüzyılın önde gelen gemici ve maceracılarından Portekizli Dom Henrique¹ tarafından da okunmuştu. Dom Henrique Batı Avrupalıları dünyayı deniz yoluyla keşfetmeleri için teşvik ediyordu. Kendisi Bartolomeu Dias, Kristof Kolomb, Vasco da Gama ve Ferdinand Macellan gibi büyük kâşiflerin hocası sayılırdı.

Avrupa'yla Hindistan arasında Ümit Burnu üzerinden yeni bir deniz güzergâhı keşfeden Portekizli denizci Vasco da Gama

Amerika'yı keşfeden Kristof Kolomb'un *Marko Polo'nun Seyahatleri*'nin 1485 tarihli Latince versiyonuna sahip olduğu bilinmektedir. Kitabı düzenli olarak okur ve yandaki boşluklara notlarını alırdı. Toplamda yaklaşık 264 not ve dipnot yazmıştır. Bu notlardan Kolomb'un doğudaki yerlerin coğrafi konumları ve doğal kaynaklarıyla yakından ilgilendiğini görmek mümkündür. Kolomb kitapta kayıt altına alınan Çin, Hindistan ve Japonya gibi zengin ve medeni ulusları çok takdir ederdi. Doğu'yu deniz yoluyla keşfetmek isteyen Kolomb okuduklarından çok ilham alıyordu. İspanya kralının emriyle Kolomb 1492 yılında bir gemi filosuna rehberlik ederek denize açıldı. Orta Amerika'ya ve Kuzeydoğu Amerika'ya vardığında aslında Asya'nın doğu kıyısına

1 Çoğu Türkçe kaynakta "Denizci Henrique" ismiyle anılır. (YN)

İtalyan denizci Kolomb'un Amerika'ya ayak bastığında Kızılderililerle karşılaşması

ulaştığını zannediordu. Fakat keşfettiği, Amerika'ydı. Kolomb'a ait *Marko Polo'nun Seyahatleri* bugün hâlâ İspanya'nın Sevilla kentinde muhafaza edilmektedir.

Vasco da Gama da *Marko Polo'nun Seyahatleri*'nin aç bir okuyucusuydu. Yönetiminde bir gemi filosu varken Vasco da Gama'ya Hindistan'a yeni bir yol bulması için görev verilmişti. Bu görev kendisine verildikten sonra ilk yaptığı şey *Marko Polo'nun Seyahatleri*'ni tetkik etmek oldu.

İlk dünya turunu yapan Ferdinand Macellan da aynı şekilde *Marko Polo'nun Seyahatleri*'ni okumuştur. Zengin ve mistik Doğu onu büyülemişti.

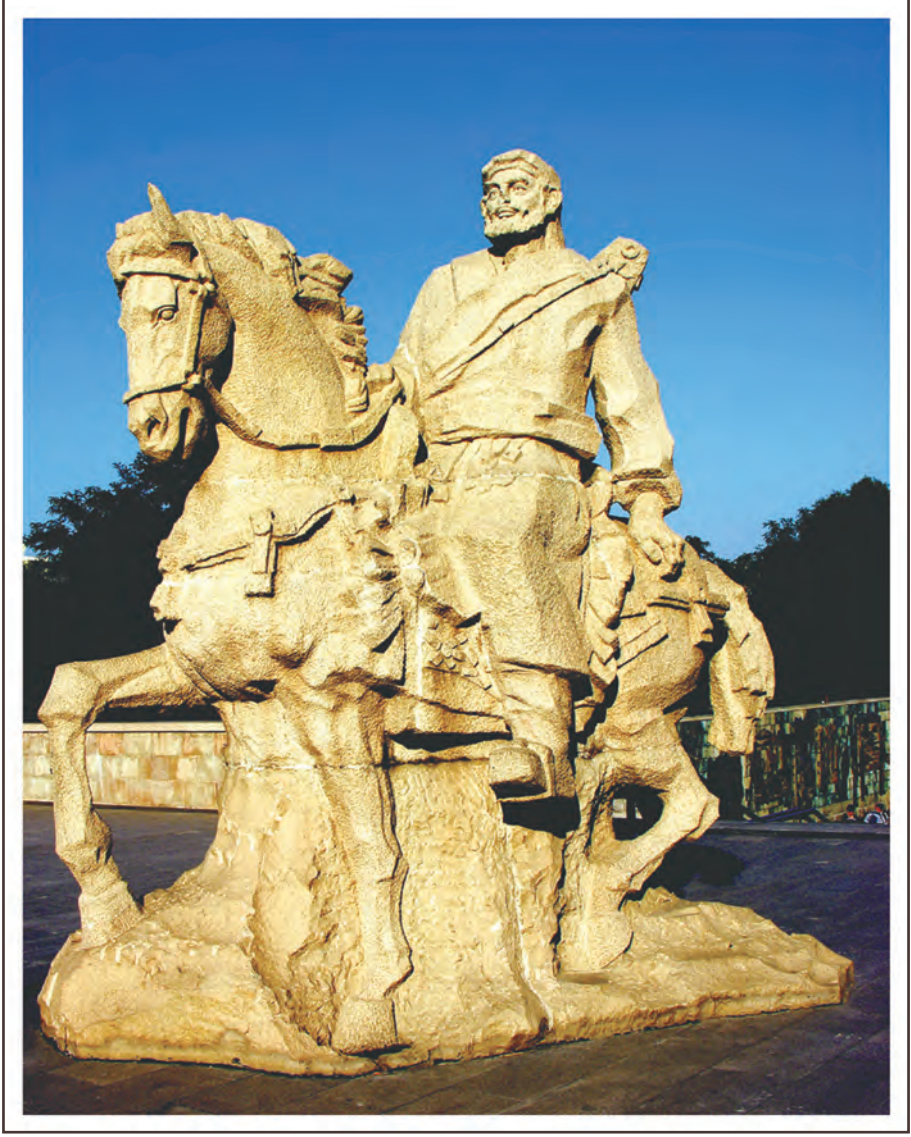
Marko Polo'nun efsanevi hikâyesi, pek çok günümüz seyyahını onun kullandığı yolu kullanma konusunda cesaretlendiriyor. Bu fotoğraf Marko Polo'nun güzergâhını inceleyen bir Çin-ABD ortak keşif ekibini gösteriyor

Doğu'yla Batı arasındaki alışverişin kolaylaştırılmasında Marko Polo'nun etkisi büyüktür. Çin'i Avrupa'ya tanıtan tarihteki ilk Avrupalıdır. Çin'in teknolojik atılımı, kâğıt ve matbaanın yapımı, kömür madenciliği ve mimarisi bu kitap sayesinde dünyaya aktarılmıştır. Pek çok insan aynı zamanda Çin şehirlerinin nasıl planlandığını, kalkındığını ve idare edildiğini okumuştur. Doğu insanı da Marko Polo'dan Batı ilmini elde etmiştir.

Marko Polo Çin'e seyahat edeli 700'ü aşkın yıl oldu. Onun maceracı ruhu ve bilgiye olan açlığı birçok nesle ilham verdi. Pek çok insan Doğu'yla Batı'yı birleştirmek için Marko Polo'nun ayak izlerini takip etti. O bugün hâlâ çok saygı duyulan ve insanlar tarafından sevilen büyük bir kâşiftir.

Jiangsu-Batı Gölü üzerinde bulunan bir Marko Polo heykeli

Marko Polo'nun Pekin'deki heykeli

Marko Polo'nun Gizemi

Marko Polo'nun Seyahatleri'nin yayımlanmasından sonra 700'ü aşkın yıl boyunca Marko Polo'nun gerçekten Çin'e gidip gitmediğine dair sorular soruldu. Bu Çinli ve yabancı âlimler arasındaki tartışmaların odak noktasıydı. Kitaptaki pek çok belirsizlik tarihçiler tarafından başarıyla çözümlenememiştir. Örneğin seyahat güzergâhı çoğu zaman kesik kesik ve mantıksızdı. Bu Marko Polo'nun olayları hatırlayamamasından dolayı mıydı yoksa o güzergâhtan hiç geçmemiş olmasından dolayı mı, bilinmiyor? Güzergâhı rivayetlere dayanarak mı yazmıştı? Marko Polo Asya'nın değişik yerlerine yaptığı seferlerin Kubilay Han'ın emirleri doğrultusunda yapıldığında ısrarcıydı. Ne var ki Jiangsu valisi olarak üç yıl görev yapmasına karşın Çin tarih kitaplarında ve edebiyatında kendisi hakkında tek bir ayrıntı yoktur. Marko Polo Çin'de 17 yıl boyunca seyahat etmiştir. Peki, neden hiç Çin Seddi'nden, Çin çayından veya bağdaş kuran kadınlardan bahsetmemiştir?

13. yüzyılın bu efsanevi şahsiyeti geride gelecek nesillerin aralaması için bir sır perdesi bırakmıştır. Fakat *Marko Polo'nun Seyahatleri* Doğu ile Batı arasındaki kültürel alışverişe öylesine katkıda bulunmuştur ki, ne olursa olsun inkâr edilemeyecek ve unutulmayacaktır.

